

Татарстан Республикасы Түбән Кама муниципаль районы
«41-нче санлы сөйләмнәрендә кимчеләкләре булган канташ төрдәге балалар
бакчасы» муниципаль автоном мәктәпкәчә белем учреждениесе

УТВЕРЖДАЮ

Мөдир ТР ТКМР «41-нче санлы
сөйләмнәрендә кимчеләкләре
булган канташ төрдәге балалар
бакчасы» МАМБУ

Р.Р. Замолдинова

**Балалар бакчасында рус һәм башка
милләт балаларын татар теленә өйрәтү буенча
татар теле тәрбиячесенң
2018-2021 нче уку елына
эш программасы**

мәктәпкәчә белем бирү Федераль дәүләт белем стандартларын
куздә тотып, укыту- методик комплектларга нигезләнеп төзелде

Төзүчесе: Ибрагимова Р.М.,
балаларны татар теленә өйрәтүче
югары югары квалификацион
категорияле тәрбиячесе

Эчтәлек

I НЧЕ БҮЛЕК. Максат		
1.	Аңлатма язуы	3
1.1	Программаның максаты һәм бурычлары	6
1.2	Балаларның милли составы	7
1.3	Программа принциплары	7
1.4	Балаларның яшь үзенчәлекләре	7
1.5	Программа үзләштерүдә көтелгән нәтижәләр	8
	Уртанчылар төркеме (4-5 яшь)	8
	Зурлар төркеме (5-6 яшь)	9
	Мәктәпкә эзерлек төркеме (6-7 яшь)	10
II НЧЕ БҮЛЕК. Эчтәлек		
2.1	Эш төрләре һәм формалары	11
2.2	Инновацион эш	11
2.3	Татар теленнән комплекслы - тематик план	12
2.4	Ана теленнән комплекслы - тематик план	21
2.5	Ата – аналар белән үзара эшчәнлек планы	29
2.6	Коррекция эше	30
III НЧЕ БҮЛЕК. Оештыру		
3.1	Материаль – техник яктан тәэмин ителеш	34
3.2	Программалар белән һәм методик яктан тәэмин ителеш	34
3.3	Предметлы – үстерелешле әйләнә - тирәлек	34
3.4	Оештырулы белем бирү эшчәнлеге чөлтәре	35
IV НЧЕ БҮЛЕК. Презентацияләр		
V НЧЕ БҮЛЕК. Кушымталар		
5.1	Педагогик диагностика	38
5.2	Әдәбият	47

Аңлатма язуы.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары нигезендә кабул ителгән 2010 – 2015 елларда мәгарифне үстерү стратегиясендә (30.12.2010, №1174) – мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре өчен рус һәм башка милләт балаларын татарча сөйләшәргә өйрәтү программасы, укыту-методик комплектары (УМК) төзелде.

Программа 4 яшьтән 7 яшькә кадәр булган рус телле балаларның татарча аралашырга өйрәтү эшчәнлекләрен, “Минем өем” (4-5 яшь), “Уйный – уйный үсәбез” (5-6 яшь), “Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” (6 - 7 яшь) проектларын үз эченә ала. Программа мәктәпкәчә яшьтәге баланың үсеш закончалыкларына, шәхси һәм эшлекле якын килү турындагы фундаменталь тикшеренүләргә, тел өйрәтү процессында методик стандарт итеп кабул ителгән коммуникатив технология принципларына, сөйләм барлыкка килү концепциясенә (Л. С. Выготский, В. В. Давыдов, Е. И. Пассов, П. Я. Гальперин), гамәли эшкәртмәләр һәм методик киңәшләргә, мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклаучы норматив хокукый актлар, нигезләмәләренә көйләнгән.

Балаларны татар телендә сөйләшәргә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдәге сүз байлыгы булдырудан башлана. Аралашуга чыгу өчен нәтижәле чаралар булып аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар, интерактив уеннар тора.

Яңа сүз өйрәткәндә, сүзләр тизрәк истә калсын өчен сүз кат-кат әйттерелә, аңлашылмаган очракта, аның русча тәржемәсе бирелә; төрле эш формаларында (пышылдап, күмәкләп, төркемнәргә бүленеп, хәрәкәтләнеп әйтеп) өйрәтелә; уеннар кулланып (“Ватык телефон”, “Кайтаваз”...) ныгытыла; хәтердә калдыру максатыннан төрле уеннар оештырыла: “Исемен әйтсәң бирәм”, “Мин күрсәтәм, син әйт”, “Сорап ал”, “Серле кәрзин”.

Өйрәнгән лексиканы сөйләмдә кулланганда “Бу кем?”, “Кем юк?”, “Кәрзиндә нәрсә бар?”, “Нәрсә юк?”, “Серле янчык”, “Әйе-юк”, “Дөресен әйт” дидактик уеннары уйнала.

Аралаша белү күнекмәләре булдырганда “Әйдәгез танышабыз”, “Кунакны сыйла”, “Кибеттә”, “Кафедә”, “Телефоннан сөйләшү” уен ситуацияләре оештырыла.

Пиктограммалар мәктәпкә эзерлек төркемендә, яңа сүзләр (фигыльләр) белән беренче тапкыр таныштырганда гына кулланыла.

Тәрбияче сүзлек белән эшләгәндә татар һәм рус телләре өчен уртак сүзләргә таяна ала.

Укыту-методик комплекты кысаларында, лексик минимумны үзләштергән очракта, эшчәнлектә планлаштырылган уеннарның эчтәлеген үзгәртү, яңа алымнар кертү, баету хуплана.

Төркемнәрдә балаларның һәм тәрбиячеләрнең татар телендә аралашулары һәрдаим булырга тиеш. Эшчәнлектә өйрәнгән тел материалы, режим моментларында, уен эшчәнлегенә аша (ситуатив күнегүләр, сюжетлы рольле уеннар, үстерелешле диалоглар, сәхнәләштерү һ. б.) ныгытыла.

Рус телле балаларны татарча сөйләшәргә өйрәткәндә балалар бакчасы коллективы һәм эти-әниләрнең бердәм позициядә булуы уңай нәтижә бирә.

Туган телне саклау һәм үстерү – көнүзек мәсьәлә. Федераль дәүләт белем бирү стандартларында да дәүләт телләренә зур игътибар бирелә. Шәһәр шартларында үскән балаларның күбесе, гаиләдә ана теленә мөнәсәбәт дөрес булмау сәбәпле (мәсәлән, татар гаиләләрендә русча сөйләшү), үз туган телен икенче тел буларак өйрәнә башларга мәжбүр. Милли үзәкнең нигезе гаиләдә, туган телдә даими сөйләшү аркасында гына салынуын ата-аналар аңлап бетермиләр. Югарыда китерелгән фикерләргә нигезләнеп, без дә туган телен яхшы белмәгән бала, һичшиксез, балалар бакчаларында ук үз телен өйрәнә башларга яки белгән кадәрлесен камилләштерергә дигән фикерне алга сөрәбез. Безгә, тәрбиячеләргә, хәзерге көндә бу юнәлештә эшләү зарур. Шуңа күрә без, бу методик кулланманы тәрбия эше рус телендә алып барыла торган балалар бакчаларында балаларны ана телендә сөйләшәргә өйрәтү өчен тәкъдим итәбез.

Методик кулланмада рус төркемнәрендә тәрбияләнүче, гаиләләрендә житәрлек дәрәжәдә татарча аралашмаган, 2-7 яшьлек татар балаларының сөйләмен үстерү һәм аларны ана теленә өйрәтү комплекслы-тематик, календарь-тематик планнар һәм диагностика сораулары бирелгән.

“Туган телдә сөйләшәбез” методик кулланмасының 2 нче варианты Ф.В.Хәзрәтова, З.М.Зарипова житәкчелегендәге ижади төркем чыгарган “Туган телдә сөйләшәбез” методик әсбаплары, К.В.Закированың “Балачак аланы” хрестоматиясе, З.М.Зарипованың “Татарча сөйләшәбез” методик ярдәмлекләре нигезендә төзелде.

Бу методик кулланмада Федераль дәүләт белем бирү стандартларында күрсәтелгән биш белем бирү өлкәсе карала: социаль-аралашу үсеше, танып-белү үсеше, сөйләм үсеше, физик үсеш, нәфис-нәфасәти үсеш.

Социаль-аралашу үсеше юнәлеше балаларда туган телгә хөрмәт тәрбияләү, матур әдәбият әсәрләре белән кызыксыну уяту, авазларны дәрәс әйтү, диалогик сөйләм күнекмәләрен камилләштерү бурычларын үз эченә ала. Бу өлкәдәге эшчәнлек әңгәмә, үстерелешле диалог, ситуатив күнегүләр, сәхнәләштерү кебек эш формаларын күздә тотта.

Танып-белү үсеше юнәлеше табигать, аның үзенчәлекләре, экологик бәйләнешләр белән таныштыру, балаларның ел фасыллары турындагы белемнәрен тирәнәйтү, системалаштыру, туган як, өлкәннәр хезмәте турында белемнәрен тирәнәйтүне максат итеп куя.

Сөйләм үсеше сүзлек эше, сөйләмнең грамматик төзелеше өстендә эш, ишетеп кабул итү, аваз культурасы тәрбияләү, балаларны матур әдәбият һәм халык авыз ижаты белән таныштыру, дәрәс структуралы жөмләр, рәсемнәр буенча гади хикәяләр төзү кебек эш формаларын күздә тотта.

Физик үсеш юнәлешендә балаларның яшь үзенчәлекләренә туры килә торган хәрәкәтле уеннар, ял минутлары оештырыла.

Нәфис-нәфасәти үсешенә жырлы-биюле уеннар уйнау, жырлар тыңлау һәм жырлау, матур әдәбият әсәрләре уку, шигырьләр өйрәнү керә.

Нәниләрнең сөйләмне үзләштерүләрендә авазларны һәм сүзләренә дәрәс өйрәнүләрендә, сүз запаслары артуда да уеннарның әһәмияте әйтеп бетергесез. Бигрәк тә сүзле, жырлы-биюле уеннар вакытында балаларның теле ачыла. Алар үз туган теленә аңдәлеләген, матурлыгын тоя белергә өйрәнә, фантазияләре үсә. Уеннар сайлаганда, без аның тәрбияви әһәмиятен, максатын һәм бурычларын күз алдында тоттык. Ул төрле эшчәнлек формасында – ситуация, ял итү, аралашу, мәгълүмати-аралашу технологияләре куллану, бәйрәм һ.б. кысаларда алынды. Кулланмада сүзле, хәрәкәтле уеннар аралаштырылып, баланың яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып бирелде.

Методик кулланма һәр үсмер төркемдә атнага өч эшчәнлек исәбеннән төзелде.

4-7 яшьлек балалар өчен өченче эшчәнлекләр бөтен төркем белән уздырыла торган итеп кертелде.

Эшчәнлекләрдә балаларда аралашуга теләк уяту, бәйләнешле сөйләм үстерү, матур әдәбият һәм халык ижаты белән таныштыру бурычлары куелды. Эшчәнлек конспектларында тәрбияче өчен аңлатмалар, әдәбият, жиһазлар, лексик доза, эш төрләре күрсәтелде.

Методик кулланмада балалар эшчәнлеген оештыру комплекслы-тематик планлаштыру нигезендә бара. План ел дәверендә төрле темалар үзләштерүне күздә тотта. Бу темаларның күбесе һәр төркемдә диярлек кабатлана. Шуңа күрә, гади дән катлаулыга бару - кулланмада төп методик принципларның берсе. Эшчәнлек үрнәкләрендә без боларны мөмкин кадәр эзлекле сакларга тырыштык.

Беренче кечкенәләр төркемендә тәрбияләнүче татар балалары өчен уку материалы ел дәвамында 13 проектка бүленеп өйрәнелә: “Танышу” (6), “Безнең балалар бакчасы” (9), “Көз” (9), “Мин - дөнъяның бер кешесе” (3), “Таилә” (9), “Кыш” (6), “Яңа ел бәйрәме” (6), “Минем әйләнә – тирәм” (15), “Әтиләр-бабайлар” (6), “Әниләр-әбиләр” (6), “Халык ижаты” (6), “Яз” (12), “Жәй” (12). Ел буена барлығы 105 сәгатькә жыела. һәрбер проект темаларга бүленгән. Балаларның сөйләшү, аралашу һәм яшь үзенчәлекләрен истә тотып лексик доза (актив, пассив сүзләр) бик аз күләмдә кулланылды. Төрле уеннар, рәсемнәр буенча сорауларга жавап бирү, 2-3 яшьлек балалар аңларлык дәрәжәдә генә. Беренче яртыеллыкта пассив сүзләр күбрәк файдаланылса, икенче яртыеллыкта инде актив сүзләр күбрәк кулланылышка кертелде.

Икенче кече яшьтәгеләр төркемендә темаларны яктыртканда, балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып, аларга якын, үзенә әйләнә-тирәсе белән бәйлә әйберләргә өстенлек бирдек.

Беренче кечкенэлэр төркемнән аермалы буларак, 3-4 яшьлек балаларга “Безнең авылда”, “Кыргый хайваннар” проектлары өстәлә. Балаларның сүз байлыгы арту нәтижәсендә, аралашу дәрәжәсе киңя. Шуңа күрә, балаларның бәйләнешле сөйләмен үстерүгә зур игътибар бирелә. Методик кулланмада лексик доза актив һәм пассив (курсив белән бирелә) сүзләргә бүленеп күрсәтелә.

Эшчәнлек планнарында сорауны белдерүче кисәкчәләрне (мы-ме), аерым сүзләрне истә калдыру максатыннан чыгып, жәяләр эчендә язылды: -син кыз(мы)?, -туп зур(мы)?

Уртанчылар төркемендә алты проект өстәлдә: “Ашамлыклар”, “Татар халык ашлары”, “Халык жәүһәрләре”, “Киёмнәр”, “Күчмә кошлар”, “Сабантуй”.

Уртанчылар төркеме балаларын –мы, -ме сорау кисәкчәләре белән таныштыру, шулар ярдәмендә өстәмә сорау бирү һәм дәрәжә җавап кайтару максаты куелды.

5-6 яшьлек балалар эшчәнлеген оештырганда, түбәндәге проектлар өстәлдә: “Абдулла Алиш”, “Мин яратам сине, Татарстан!”, “Кунак булсаң – тыйнак бул”, “Муса Жәлил безнең күнелләрдә”, “Чисталыкта – матурлык”, “Жинү алып килде безгә май”, “Хәрәкәт – бәрәкәт”. Бу темалар әдәп-әхлак, патриотик хисләр тәрбияли. Бу яшьтә балаларның кечкенә хикәяләренә мөстәкыйль төзи белүе монологик сөйләмне камилләштерүдә мөһим күрсәткеч булып тора.

Мәктәпкә әзерлек төркеме балаларына “Икмәк – яшәү терәге”, “Башкала – Казан”, “Кышлаучы кошлар”, “Бөтендөнья телләр көне”, “Мәктәп”, “Урман” проектлары кертелде. Бу төркемнәрдәге эшчәнлек әңгәмә, үстерелешле диалог, сәхнәләштерү, рәсемнәр карау, алар буенча хикәя төзү, тасвирлау, үз тәҗрибәсеннән чыгып хикәя төзү кебек эш формаларын күздә тотта. Эшчәнлекләр матур әдәбият әсәрләрен уку, ятлау, халык аваз ижатын өйрәнү кебек эш формалары кулланып оештырыла.

Федераль дәүләт мәктәпкәчә белем бирү стандарты таләпләре буенча, эшчәнлекләр уен рәвешендә оештырыла. Балалар төрле ситуацияләр чишәләр, уеннар уйныйлар, сәяхәткә баралар, күзәтәләр һәм шул рәвешле телне тоемлау сәләте булдыралар, ана телендә дәрәжә итеп сөйләшәргә өйрәнәләр. Эшчәнлек ахырында балаларга проблемалы сораулар куела һәм алган белемнәрен ныгыту өчен юнәлеш бирелә.

“Туган телдә сөйләшәбез” методик кулланмасы – балаларыбызга халкыбызның тел хәзинәсен тирәнтен аңларга, кеше өчен газиз булган туган жиргә, туган телебезгә хөрмәт, эти-этилләргә, өлкәннәргә карата итәгатлелек тәрбияләргә, үзләрендә хезмәт сөю, тыйнаклык, шәфкатьлелек кебек күркәм сыйфатлар булдырырга ярдәм итәр дип ышанасы килә .

І НЧЕ БҮЛЕК. Максат

Программаның максаты:

Татар теле

Информацион – коммуникатив технологиялар, уен – ситуациялар, күргәзмәлек кулланып, тел өйрәтү, аралашу теләге тудыру.

Урганчылар төркеме (4-5 яшь)

“Минем өем” проекты

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары:

1. Бер – беренне тыңлау, ишетү сыйфатлары тәрбияләү.
2. Гади диалогта катнаша белү, хәтер, зинен сәләтләрән үстерү.
3. Тирә- юнь күзаллавын киңәйтә барып, иң якын кешеләре, уенчылар, ашамлыклар хисабына сүз байлыгын арттыру. Тәрбияче кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап үти, кыска фразаларны кабатлап әйтә белүләренә ирешү.

Зурлар төркеме (5-6 яшь)

“Уйный – уйный үсәбез” проекты

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары:

1. Әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.
2. Диалогик сөйләмне фикер йөртү, хәтер, зинен сәләтләрән үстерү.
3. Тирә- юнь күзаллавын киңәйтә барып, яшелчәләр, савыт-сабалар, киёмнәр, өй жиһазлары, ашамлыклар темасына кергән сүзләр хисабына сүз байлыгын арттыру. Сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү. Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгуларына ирешү.

Мәктәпкә әзерлек төркеме (6-7 яшь)

“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары:

1. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәжәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, сабуллашу) кагыйдәләрен камилләштерү, балада үзенең сөйләмә белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту.
2. Диалогик һәм монологик сөйләмне, фикер йөртү, хәтер, зинен сәләтләрән үстерү.
3. Ашамлыклар, кыргый хайваннар, кошлар, мәктәп темасына кергән сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру. Сөйләмне аралашу чарасы буларак файдалана белергә, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дәрәс жавап бирә белергә өйрәтү.

Ана теле

Максат: Балалар бакчаларында балаларга туган телне өйрәтү, сөйләм үстерү, әдәби телдә сөйләшү күнекмәләре булдыру.

Бурычлар:

1. Балаларны ана телендә дәрәс һәм яхшы итеп сөйләшергә өйрәтү.
2. Тел системасының фонетик, лексик, грамматик төзелеше дәрәжәләрен формалаштыру.
3. Бәйләнешле сөйләм үстерү.
4. Тел һәм сөйләм күренешләрен аңлау(тоемлау)сәләте булдыру.

Балаларның милли составы 2017-2018 уку елы

Милләте	Балалар саны
- рус	61
- татар	47
- катнаш никах	7
- үзбәк	1
- грузин	-
- украин	-
Барысы	116

Программа принциплары.

Коммуникативлылык принцибы – балаларны татар телен аралашу чарасы буларак куллануга эзерлүгә корылган. Телне фән буларак түгел, ә аралашу чарасы буларак өйрәтү;

Тел өйрәтү, тәрбия һәм үстерү бурычларының бер-берсе белән тыгыз бәйләнештә тормышка ашыру принцибы;

Дәвамчанлык принцибы – балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәптә эзлеклелекне күздә тоту;

Белем бирү эшчәнлегенең мотивлашкан булу принцибы - бала материалны үзе өчен кызык булганда, үзенең шәхси ихтыяжларына туры килгәндә генә кабул итә һәм фикерли башлый. Телне өйрәтү процессында әкияти сюжетлар карау, кызыклы таныш геройлар (Акбай, Мияу) белән очрашу, уен элементларын куллану – тел материалын өйрәнүнең мотивлашкан булуын тәмин итә. Телне аралашу, уен ситуацияләренә бәйләп өйрәнгәндә, балалар тел өйрәнүнең практик әһәмиятен тоялар, эмоциональ күтәрәнкелек туа һәм алар тел материалын бик теләп үзләштерәләр.

Индивидуальләштерү принцибы - тел өйрәткәндә социаль шәхес сыйфатларын үстерүне күздә тоту. Балаларның яшь үзәнчәлекләрен исәпкә алу.

Күрсәтмәлек принцибы – тел өйрәтүне көндәлек тормыштагы һәр төрле эшчәнлеккә бәйле рәвештә, аларның тирә-юньне танып белүенең төп чарасы булып торган уен аша үткөрү.

Интеграция принцибы – һәр сөйләм төренең үз үзәнчәлеген исәпкә алу, тәрбиячә сөйләмен техник чаралар ярдәмендә (аудио, видеоязмада) тыңлау (аудирование), тел үзәнчәлекләрен төрле күнегүләрдә бирү, балаларның диалогик сөйләмен үстерү.

Балаларның яшь үзәнчәлекләре

Урганчылар төркеме (4-5 яшь)

Бу яшьтә баланың өлкәннәр һәм яшьтәшләре белән аралашуда мөстәкыйльлеге үсеш ала. Балалар өлкәннәр белән практик эшләрдә (йомыш үтәү, күмәк уеннар) аралашуны дәвам итү өстенә интеллектуаль аралашуга да омтылалар. Бу күпсанлы сораулар (Нигә?, Ни өчен?, Нәрсә өчен?) бирүдә һәм өлкәннәрдән яңа информация алырга теләүдә күренә. Балаларның сүзлегендә теләктәшлек, кеше хәленә керә белү, кызгану сүзләре барлыкка килә. Яшьтәшләрен үзләренә жәлеп итү өчен балалар аралашуның ситуациясенә карап, интонация, ритм, сүз тизлеген жайлылар. Өлкәннәр белән аралашу вакытында сөйләм этикеты кагыйдәләрен үтәп, исәнләшү, сабуулашу, рәхмәт әйтү, гафу үтенү, юату, кызгану, кеше хәленә керә белү сүзләрен кулланалар. Бу яшьтә баланың сөйләмә бәйләнешле һәм эзлекле була.

Зурлар төркеме (5-6 яшь)

Алтынчы яшьтә баланың сөйләм үсешендә мөхим үзгәрешләр барлыкка килә.

Авазларны дөрес әйтү бу яшьтә норма булып тора. Балаларда (чит телгә), татар теленә карата кызыксынулары арта, шул телдә сөйләшәргә, жырларга, аудио – видеоязмалар тыңларга, телевизион тапшырулар карарга теләкләре үсә. Балалар сөйләмдә гомумиләштерүче,

күпмәгънәле сүзләр, антонимнар, синонимнар куллана башлылар. Аларның сүзлегә профессияне, социаль учреждениеләрне аңлатучы сүзләр, фигыльләр, сыйфатлар хисабына баетыла. Балалар сөйләм әдәбе кагыйдәләрен өйрәнәп, мөстәкыйль рәвештә уенлы һәм эшлекле диалоглар төзәргә, туры һәм кыек сөйләмне кулланарга өйрәнәләр, тасвирлау һәм хикәяләү монологында геройның хәлен, кәефен, эпитетлар һәм чагыштырулар кулланып, бирергә сәләтле. Балалар үзара кара – каршы сөйләшәргә, үзләренә юнәлгән сөйләмне аңларга һәм шулай ук тиешле репликаны кулланып җавап бирергә сәләтлеләр. Бу яшьтәге балалар уен ситуацияләре, проблемалы – эзләнүле уен ситуацияләрен барлыкка китереп, күрсәтмә эсбаплар, мәгълүмати – аралашу технологияләрен кулланып аралашырга өйрәнәләр.

Мәктәпкә эзерлек төркеме (6-7 яшь)

Бу яшьтә баланың сөйләмә төрле контингет кешеләре (өлкәннәр һәм яшьтәшләре, таныш һәм таныш булмаган кешеләр) белән аралашуга мөмкинлек бирә. Балалар авазларны дәрәс әйтү генә түгел, фонемаларны һәм сүзләренә танылар. Телнең орфологик системасын үзләштерү аларга исемнәрнең, фигыльләрнең һәм сыйфатларның катлаулы грамматик формаларын төзәргә мөмкинлек бирә. Чит телгә карат тотрыклы кызыксыну үсә. Мәгълүмати – аралашу технологияләрен кулланып аралашырга өйрәнәләр, аудио – видеоязмалар, уку – уку методик комплектларын кулланып предметны, аның билгесен, хәрәкәтен белдерүче сүзләренә һәм сүзтәзмәләренә сөйләмдә, аралашуда актив кулланалар. Гади аралашу өчен кирәк булган сөйләм берәмлекләре белән балаларның лексикасы баеи, сүз байлыктары арта.. Бу яшьтәге балалар төзелешә ягыннан катлаулы булмаган хикәя һәм сорау җөмлеләр төзиләр. Татар телендә сөйләшүче әңгәмәдәшенең сөйләмен тыңлый белергә, нәрсә турында сөйләгән аңларга тырышалар. Телне аз белүләренә дә карамастан диалогларда катнашырга омыталар. Мәктәпкә эзерлек төркеме балалары бик еш сөйләмдә катлаулы җөмлеләр кулланалар. 6—7 яшьтә баланың сүз байлыгы арта. Диалог төзегәндә бала сорауларга тулы җавап бирергә, үз сораулар бирергә, әңгәмәдәшен аңларга тырыша. Монологик сөйләм дә актив рәвештә үсә. Балалар эзлекле һәм бәйләнешле итеп сөйли алалар.

Программа үзләштерүдә көтелгән нәтиҗәләр

Уртанчылар төркеме (4-5 яшь)

“Минем өем” проекты

Лексик минимум – якынча 62 сүз. “Минем өем” проекты темалары

(“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыктар”, “Саннар”) буенча бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Аларның тирә-юнь күзаллавын киңәйтә бару, югарыда күрсәтелгән темага караган сүзләр хисабына балаларның сүз байлыгын арттыру өстендә эшләү, аларда татар телендә сөйләшә башлау теләге уяту.

Актив үзләштерүләренә ирешү өчен әйбер исемнәренәң мәгънәсен аңлату һәм аларны дәрәс әйтү күнегүләре эшләү. Иң якын кешеләр (*әти, әни, бабай, әби, малай, кыз*), яраткан уенчыктар (*туп, машина, курчак, эт, песи куян, аю*), ашамлыклар (*алма, ипи, сөт, чәй*) һәм саннар (*бер, ике, өч, дүрт, биш*) хисабына сүзлекне баету һәм активлаштыру. Өйрәнгән сүзләренә аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлы белү күнекмәләрен булдыру. *Алма бир. Мә, алма.*

Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап җавап бирергә өйрәтү.

-*Бу кем? – Бу әти.*

-*Бу нәрсә? – Бу туп.*

Нинди? сорауын аңларга, дәрәс җавап бирергә өйрәтү.

-*Туп нинди? – Кечкенә.*

-*Машина нинди? – Матур.*

Әйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауларны аңларга һәм сөйләмдә җавап кайтарырга өйрәтү. (Зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт, пычрак, тәмле).

-*Бу нәрсә? – Бу туп.*

-*Туп нинди? – Туп пычрак (зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт).*

Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны балаларның кабатлап әйтә белүләренә ирешү өстендә эшләү. Аларның өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап, үти белүләренә ирешү (*мә, бир, утыр, аша, эч, уйна, ю, ал*).

-*Мә, куян. – Бир куян.*

Тәрбияче әйткән билге буенча предметны табу, күрсәтә белергә өйрәтү.

Зур машина ал. Тәмле алма бир.

Үз исемен дәрәс әйтә, исәнләшә, сабуллаша белергә өйрәтү, сүзләрне дәрәс, урынлы куллану.

Исәнме. – Исәнмесез. Сау бул. – Сау булыгыз. Мин кыз. - Мин Оля. Мин малай - Мин Коля.

Таныш предметларның исеменән ныгыту, куелган сорауга раслаучы, инкарь итүче сүзләрне (*әйе, юк*) дәрәс кулланырга өйрәтү

Син Коля? – Әйе.

Син кыз? – Юк, мин малай.

Мин, син алмашлыкларын аңларга һәм урынлы кулланырга өйрәтү.

Син кем? – Мин Коля.

Кечкенә күләмле шигырьләр, жырлар өйрәтү.

Белем бирү эшчәнлегенң нәтижеләре

Гаилә, уенчыклар, ашамлыклар һәм саннар хисабына сүз байлыгы бар.

Өйрәнгән сүзләрне, кыска фразаларны аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлый белә.

Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап үти.

Үз исемен дәрәс әйтә, исәнләшә, сабуллаша, рәхмәт әйтә белә.

Куелган сорауларны аңлап, сөйләмдә 2-3 сүз белән җавап кайтара белә.

Бер-берсе һәм өлкәннәр белән 62 сүз кулланып татар телендә аралаша.

Бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.

Әйбер исеменән мәгънәсен аңлай һәм аларны дәрәс әйтә белә.

Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап, җавап бирә.

Әйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауны аңлай һәм сөйләмдә җавап кайтара белә.

Раслаучы, инкарь итүче сүзләрне дәрәс куллана белә.

Мин, син алмашлыкларын аңлай һәм урынлы куллана.

Кечкенә күләмле шигырьләр, жырлар белә.

Татар телендә сөйләшү теләге бар.

Зурлар төркеме (5-6 яшь)

“Уйный – уйный үсәбез” проекты

Лексик минимум – яқынча 45 сүз. “Уйный-уйный үсәбез” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар”, “Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киемнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт) ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру. (*Кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, аш, ботка, кашык, тәлинка, чынаяк, күлмәк, чалбар, бит, кул, өстәл урындык, карават, баллы, ничә, нинди, алты, җиде, сигез, тугыз, ун, кызыл, сары, яшел, зәңгәр, нәрсә кирәк, юа, ки, сал, йокла, хәерле көн, яратам, бар*).

Санау күнекмәләрен ныгыту, сөйләмдә камилләштерү.

Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? сорауларын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дәрәс җавап бирә белергә өйрәтү.

Раслаучы һәм инкарь итүче сүзләрне ныгыту, урынлы куллану. (*Әйе, юк*)

Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә активлаштыру.

- *Бу кызыл тәлинка.*

“Минем өем” проекты буенча өйрәтелгән боерык фигураларны ныгыту (*аша, эч, утыр, ю, уйна, йокла*), яңа боерык фигураларны (*ки, сал*) сөйләмдә аңлап дәрәс куллана белергә өйрәтү, активлаштыру.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтижеләре

Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы бар.

Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта 107 сүз кулланып татар телендә аралаша.

“Уйный-уйный үсәбез” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар”, “Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киёмнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт) ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.

Санау күнекмәләре бар, сөйләмдә куллана белә.

Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дәрәҗәсез җавап бирә.

Раслаучы һәм инкар итүче сүзләргә аңлай, урынлы куллана.

Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә дәрәҗәсез куллана.

Боерык фигыльләргә сөйләмдә аңлап дәрәҗәсез куллана белә.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә куллана белә.

Мәктәпкә әзерлек төркеме (6-7 яшь)

“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты

Лексик минимум – якынча 60 сүз. “Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар”, “Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киёмнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”, “Танышу”, “Тату гаилә”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Кунак килде”, “Кафегә барабыз”, “Күңелле уеннар”, “Без циркта”, “Безнең дуслар”, “Чана шуабыз”, “Без биибез”, “Күңелле сәяхәт”, “Мәктәп”, “Без әкият яратабыз”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (танып – белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт) ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баеп, тулыландыру: *син кем, хәерле көн, тычкан, бу кем, бу нәрсә, нишли, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың, син нишлисең, сикер-сикерәм, сикерә, йөгәрә, төлке, йөгәр-йөгәрәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, этәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, биш, бишим, ак, кара, җырла-җырлыйм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр.*

Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дәрәҗәсез җавап бирә белергә өйрәтү.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү. Монологик сөйләмне үстерү.

Белем бирү эшчәнлеге нәтижеләре

Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы бар.

Сөйләмне аралашу чарасы буларак файдалана белә.

Диалогик һәм монологик сөйләм күнекмәләре бар.

Үзара һәм өлкәннәр белән 167 сүз кулланып татар телендә актив аралаша.

“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар”, “Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киёмнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”, “Танышу”, “Тату гаилә”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Кунак килде”, “Кафегә барабыз”, “Күңелле уеннар”, “Без циркта”, “Безнең дуслар”, “Чана шуабыз”, “Без биибез”, “Күңелле сәяхәт”, “Мәктәп”, “Без әкият яратабыз”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (танып – белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт) ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.

Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дәрәҗәсез җавап бирә белә.

Фигыльләргә урынлы куллана.

Җырлар, шигырьләр белә.

II НЧЕ БҮЛЕК. Эчтәлек

Эш төрләре һәм формалары.

Программа бурычларын үтәүдә эш формаларының, практик гамәли алымнарның, чараларның әһәмияте зур. Төп эш төрләре булып түбәндәгеләр тора:

1. Предметлар белән эш: тасвирлау, уенчык белән диалог төзү, уен һәм әкиятләрдә катнашу.
2. Рәсемнәр белән эш: тасвирлау, үстерешле диалог.
3. Сюжетлы-рольле уеннар;
4. Әйлән-бәйлән, жырлы-биюле уеннар өйрәнү (аудиоязмага таянып).
5. Театральләштерү, сәхнәләштерү (бармак театры, битлекләр, костюмнар, театр күрсәтү (әти-әниләргә, башка төркем балаларына).
6. Хәрәкәтле уеннар: туп белән уеннар, “Командир” уены, әйлән-бәйлән уен, зарядка уеннары.
7. Ижади һәм ситуатив уеннар: рольле уеннар, интервью, ситуатив күнегүләр.
8. Ситуатив, логик күнегүләргә ишетеп, аңлап эшләү.
9. Үстерелешле диалоглар (зурлар һәм яшьтәшләре белән үзара аралашу).
10. Аудиоязмалар тыңлау, кушылып әйтү, жырлау, кабатлау, ишеткән сүзгә рәсемдә табып күрсәтү.
11. Анимацион сюжетлар, мультфильмнар карау.
12. Интерактив уеннар.

Инновацион эш

Яшәешне электрон технологияләре чолгап алган бу заманда балаларга белем бирү процессы да үзгәрешсез кала алмый. Берничә дистә телеканалдан мультфильмнар карауга, компьютер уеннарына күнегеп беткән балалар өчен, аларның кабул итү мөмкинлекләренә туры килгән яңа чаралар уйлап табу - заман таләбе.

Рус балаларына татар теле өйрәтүдә интерактив такта балаларга белем бирү өчен иң мөһим интерактив инструментларның берсе булып тора. Аның ярдәмендә эшчәнлеккә кызыклы һәм мавыктыргыч итеп оештырырга мөмкин. Интерактив такта төрле мультимедия ресурсларда бирелгән мәгълүматларны файдаланырга, комментарийлар кулланырга, эшчәнлеккә өстәмә мәгълүматлар белән баетырга мөмкинлек бирә. Уенчыклар, рәсемнәр кулланып яки ковролинда аңлатып булмаган материалны нәкъ менә интерактив такта ярдәмендә бирергә була. Мондый тактада булган һәрбер объектны күчәрәп йөртергә, тиз арада яңа рәсемнәр ясарга, аларга төсләр бирергә, үзгәртәргә һәм бетерергә, белем бирүдә ике яклы диалогка ирешергә (интерактив такта- бала), интернеттагы ресурслардан файдаланырга мөмкин (видео материал карау).

Баланың күз алдында барган динамик үзгәрешләр: экрандагы хәрәкәт, төс, тавыш информация бирүне аңлаешлы һәм кызыклы, ә балаларны игътибарлы булырга мәжбүр итә, шуңа күрә тема барлык балаларга да житкерелә дип уйларга нигез бар.

Тәҗрибәләр күрсәткәнчә, интерактив такта куллану балаларның өйрәнә торган тема белән кызыксыну дәрәжәсе артуына китерә һәм телне өйрәнү теләкләрен дә арттыра.

«Информацион- коммуникатив технологияләргә мәктәпкәчә яшьтәге балаларның танып-белү эшчәнлекләрен һәм телен үстерүдә куллану» программасын тормышка ашыру өчен бөтен мөмкинлекләр дә тудырылган.

Санитар- гигиеник таләпләргә туры килгән махсус жиһазландырылган кабинет бар.

Татар теленнән комплекслы - тематик планнар

Уртанчылар төркеме (4-5 яшь)

“Минем өем “ проекты

Актив сүзләр	Сөйләм үрнәге	Аудиоязма Анимацион сюжет	
Гаилә – 18 сәгать (1-18)			
эти эни	-Бу кем? -Эти (эни, бабай, эби, кыз, малай).	Аудиоязма №1-23 Анимацион сюжетлар: 1. “Өйдәгез, дуслашыйк” 2. “Качышлы уйныйбыз” 3. “Шалкан”	
малай кыз	-Кем юк? -Эти (эни, бабай, эби, малай, кыз).		
мин исәнмесез сау булыгыз	-Исәнмесез. -Син кем? -Мин Коля (Оля). -Мин малай. -Сау булыгыз!		
исәнме	-Исәнме, эни (эти, бабай, эби, кыз, малай, Мияу, Акбай). -Сау бул, эни (эти, бабай, эби, кыз, малай).		
эт песи	-Кем анда? -Мин песи. Мин Мияу. -Кил монда. -Мин эт. Мин Акбай. -Кил монда.		
әйе юк сау бул	-Син Коля? -Әйе, Коля. -Син малай (кыз)? -Әйе (юк).		
эби бабай	-Эти? (эни, бабай, эби, кыз, малай). -Әйе. -Эни? (эти, бабай, эби, кыз, малай). -Юк. -Малай? -Юк, кыз. -Кыз? -Әйе, кыз.		
эйбәт	-Хәлләр ничек? -Эйбәт.		
Ашамлыклар – 12 сәгать (19-30)			
ипи алма сөт чәй	-Мә, ипи (алма, сөт, чәй). -Рәхмәт, эби. -Коля, мә ипи (алма, сөт, чәй). -Рәхмәт.		Аудиоязма №24-39 Анимацион сюжетлар: 1. “Тәмле” кибетендә” 2. “Азат кунак чакыра”

мэ рэхмэт		
тэмле кил монда	-Мияу, кил монда. Утыр. (Акбай, Коля, Оля)	
утыр	-Оля, кил монда. Мэ ипи (алма, сөт, чэй). Ипи (алма, сөт, чэй) тэмле (ме)? -Ипи (алма, сөт, чэй) тэмле. Рэхмэт.	
аша эч	-Мэ, тэмле алма (ипи). -Мэ, ипи (алма) аша. -Мэ, сөт (чэй) эч.	
Уенчыклар – 18 сэгать (31-48)		
бир туп	- Бу нэрсэ? - Туп (курчак, куян, аю).	Аудиоязма №40-53 Анимацион сюжетлар: 1. “Паркка сэхэт” 2. “Уенчыклар үпкэлэгэн” 3. “Күңелле уеннар” 4. “Акбай һәм Мияу мажаралары”
зур кечкенэ	-Курчак (туп, куян, аю) бир. -Мэ, курчак (туп, куян, аю).	
матур курчак	-Бу нэрсэ? -Аю (курчак, куян, туп). -Аю (курчак, куян, туп) нинди?	
куян аю	-Аю (курчак, куян, туп) зур (матур, кечкенэ, эйбэт). - Аю (курчак, куян, туп) нинди? - Аю (курчак, куян, туп) зур (кечкенэ, матур, эйбэт). -Аю (курчак, куян, туп)? -Әйе. -Курчак (аю, куян, туп)? -Юк.	
	-Бу нэрсэ? -Аю (курчак, куян, туп). -Мэ, аю (курчак, куян, туп). Уйна.	
	-Коля, кил монда. Уйна. -Оля, кил монда. Уйна.	
	- Аю (курчак, куян, туп) бир. - Аю (курчак, куян, туп) нинди? - Аю (курчак, куян, туп) зур. - Аю (курчак, куян, туп) кечкенэ.	
хэллэр ничек?	- Мэ, зур аю (курчак, куян, туп). - Мэ, кечкенэ аю (курчак, куян, туп).	
уйна	-Аю (курчак, куян), кил монда. Аша (утыр, эч, уйна).	

пычрак чиста ю	-Коля (Оля), аю (курчак, куян, туп) ю. -Туп (курчак, куян, аю) нинди? -Туп (курчак, куян, аю) пычрак (чиста). -Туп ю. - Туп чиста? - Юк, туп пычрак. (Әйе, туп чиста). Ю, ю, ю – туп (курчак, аю, куян) ю.	
Саннар - 6 сәгать (49-54)		
бер ике өч дүрт биш	-Ничә? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) алма. -Ничә малай? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) малай. -Ничә кыз? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) кыз. -Өч? -Юк. -Ике? -Әйе. -Ничә аю (туп, курчак, куян)? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) аю.	Аудиоязма №54-60 Анимацион сюжет: 1. “Уйный-уйный санийбыз”
Кабатлау - 6 сәгать (55-60)		
	“Минем өем” проекты буенча ел дэвамьнда өйрәнелгән сүзләр, сөйләм үрнәкләре кулланыла.	Аудиоязма №61-64 Анимацион сюжет: 1. “Күчелле ял итәбез”

Зурлар төркеме (5-6 яшь)
“Уйный – уйный үсәбез” проекты

Актив сүзләр	Сөйләм үрнәге	Аудиоязма Анимацион сюжет
Кабатлау - 3 сәгать (1-3)		
	“Минем өем” проекты буенча	Аудиоязма №1 Анимацион сюжет: 1. “Шалкан”
Яшелчәләр – 21 сәгать (4-24)		
кишер баллы ничә суган бәрәңге кыяр	-Бу нәрсә? -Кишер. -Мә, кишер. -Нинди кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? -Зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Мә, зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Рәхмәт.	Аудиоязма №2-24 Анимацион сюжетлар: 1. “Баллы кишер” 2. “Уйный-уйный эшлибез” 3. “Юл мажаралары” 4. “Кем эшләми, шул ашамый”

<p>кәбестә нинди</p> <p>алты жиде сигез тугыз ун</p>	<p>-Зур кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Кечкенә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Чиста кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Пычрак кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)</p> <p>-Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) нинди? -Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) тәмле, зур (кечкенә), матур, чиста (пычрак)</p> <p>Кишер баллы. Алма баллы. -Мә кишер(алма), аша. Баллы? -Әйе, баллы. Рәхмәт.</p> <p>-Ничә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? Сана. -Ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Оля, кил монда. Мә, ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)</p> <p>-Оля, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) бир. -Мә, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер). -Рәхмәт.</p> <p>-Коля, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, кыяр) бир. -Мә, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, кыяр). -Сау бул, Коля.</p> <p>-Ничә кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер)? -Бер (1-10) кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер). -Кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) пычрак.</p>	
<p>кызыл сары</p> <p>яшел</p>	<p>-Бу туп. -Туп (алма) нинди? -Туп (алма) сары (кызыл, яшел)</p> <p>-Нинди туп (алма) юк? -Кызыл (сары, яшел) туп (алма) юк.</p>	

<p>нәрсә кирәк?</p> <p>юа</p>	<p>-Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) кирәк? -Кирәк.</p> <p>-Коля, нәрсә кирәк? -Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) кирәк. -Нинди кыяр? -Яшел (тәмле, чиста) кыяр.</p> <p>-Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) пычрак. -Мә, кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) ю.</p> <p>-Оля кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) юа.</p>	
Ашамлыклар – 6 сәгать (25-30)		
<p>аш ботка</p>	<p>тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чэй)</p> <p>-Нәрсә кирәк? -Аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) кирәк. -Нинди аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге)? -Тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге). -Мә, аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) аша (эч). -Рәхмәт. Аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) тәмле.</p>	<p>Аудиоязма №25-2</p> <p>Анимацион сюжет: 1. “Аш бүлмәсе”</p>
Савыт - саба - 6 сәгать (31-36)		
<p>кашык тәлинкә чынаяк зәңгәр</p>	<p>-Кашык (тәлинкә, чынаяк) бир. -Нинди кашык (тәлинкә, чынаяк)? -Зур (кечкенә, сары, яшел, кызыл, зәңгәр). -Ничә кашык (тәлинкә, чынаяк)? -(1-10 га) кашык (тәлинкә, чынаяк). -Мә, (1-10) кашык(тәлинкә, чынаяк). -Мә, кызыл (сары, яшел, зәңгәр). чынаяк (тәлинкә, чынаяк).</p>	<p>Аудиоязма №30-37</p> <p>Анимацион сюжетлар: 1. “Өч аю” 2. “Чисталыкта - матурлык”</p>
Киёмнәр - 6 сәгать (37-42)		
<p>күлмәк чалбар</p>	<p>яшел (кызыл, сары, зәңгәр) күлмәк (чалбар).</p> <p>чиста күлмәк (чалбар). матур күлмәк (чалбар).</p> <p>күлмәк (чалбар) юк.</p> <p>-Оля, күлмәк (чалбар) бир. -Нинди күлмәк (чалбар)?</p>	<p>Аудиоязма №38-43</p> <p>Анимацион сюжетлар: 1. “Киёмнәр кибетендә” 2. “Шаян уенчыклар”</p>

ки	-Сары (кызыл, яшел, зэңгэр) күлмэк (чалбар). -Ничэ күлмэк (чалбар)? -Бер (1-10) күлмэк (чалбар).	
сал	-Курчак, чалбар (күлмэк) ки (сал).	
йокла	-Оля, чалбар (күлмэк) бир. -Мэ, чалбар (күлмэк). -Рэхмэт. Курчак, мэ, чалбар (күлмэк) ки (сал). -Курчак, йокла.	
Шэхси гигиена – 3 сэгать (43-45)		
бит кул хэерле көн	-Хэерле көн. -Мэ су, бит (кул) ю. -Бит (кул) чиста. -Бит (кул) чиста. -Әйе, бит (кул) чиста.	Аудиоязма № 43, 44-48 Анимацион сюжет: 1. “Ни өчен киёмнәр югалган?”
Өй жиһазлары – 3 сэгать (46-48)		
өстэл урындык карават	-Зур (кечкенә) урындык (өстэл, карават). -Зур аю, мэ зур карават (өстэл, урындык). -Кечкенә аю, мэ кечкенә карават (өстэл, урындык). -Нәрсә кирәк? -Карават (өстэл, урындык) кирәк. -Нинди карават? -Зур (кечкенә, сары, яшел, зэңгэр) карават. -Мэ, зур карават. -Рэхмэт.	Аудиоязма № 49 Анимацион сюжет: 1. “Маша һәм өч аю”
Бәйрәм “Туган көн” – 9 сэгать (49-57)		
яратам	-Мин алма (ипи, сөт, чэй, ботка, аш, кыяр, кәбестә, бәрәңге, кишер) яратам. -Мин Коля(ны) (Оля(ны) яратам. -Мин курчак(ны) (аю(ны), пәси(не), эт(не), куян(ны) яратам.	Аудиоязма №50-60 Анимацион сюжетлар: 1. “Туган көн” 2. “Кем нәрсә ярата?”
бар	-Нәрсә бар? -Туп (курчак) бар. -Нәрсә юк? -Туп (курчак) юк. “Бар”, “Юк” сүзләрен кулланып “Таилә”, “Яшелчә” “Уенчыклар” темаларын кабатлау. Диалогларны кабатлау.	

	“Кибет” уеннары.	
Бэйрэм “Сабантуй”- 3 сэгать (58-60)		
	Ел дэвамьнда өйрэнелгэн сүзлэр, сөйлэм үрнэге кулланыла. “Гаилэ”, “Яшелчэ”, “Уенчыклар” темаларын кабатлау. “Кибет” уеннары.	Аудиоязма №61-63 Анимацион сюжет: 1.“Сабантуй бэйрэме”

**Мэктэпкэ эзерлек төркеме (6-7 яшь)
“Без инде хэзер зурлар – мэктэпкэ илтэ юллар” проекты**

Актив сүзлэр	Сөйлэм үрнэге	Аудиоязма Анимацион сюжет
син кем хэерле көн тычкан бу кем?	Хэерле көн, Оля (Коля). -Хэерле көн, эни (эти, бабай, эби).	Аудиоязма №1 - 2 Аудиоязма №3 - 5 Анимацион сюжет: “Мияу адашкан” Аудиоязма №6 Аудиоязма №7 - 8
бу нэрсэ? нишли? йоклый утыра ашый эчэ	-Песи нишли? -Песи йоклый. -Эни нишли? -Эни утыра. -Коля нишли? -Коля ашый (эчэ).	Анимацион сюжет: ”Аю баласы дөнъя белэн таньша” Аудиоязма №9 - 10 Аудиоязма №11 Анимацион сюжет: “Батыр Мияу һәм куркак Куянкай”
нишлисең? ашыйм эчэм	-Мияу, нишлисең? -Ашыйм. -Акбай, нишлисең? -Эчэм.	Аудиоязма №12 Аудиоязма №13 - 14 Анимацион сюжет: “Тату гаилэ”
уйный уйныйм утырам	-Оля (Коля), нишлисең? -Уйныйм.	Аудиоязма №15 Аудиоязма №16 - 18 Анимацион сюжет: “Юмарт аю”
барам кая барасың? син нишлисең?		Аудиоязма №19 Аудиоязма №20

сикер-сикерэм	-Кая барасың? -Кафега барам. -Син нишлисең? -Мин бэрэңге ашыйм (чэй эчэм, уйныйм, барам, утырам, йоклый)	Анимацион сюжет: “Кафега барабыз” Аудиоязма №21-23
сикерэ йөгерэ төлке	Туп, туп Матур туп. Сикер-сикер, Матур туп.	Анимацион сюжет: “Урманда күнелле уеннар” Аудиоязма №24
йөгер-йөгерэм	Куян сикерэ (йөгерэ). Туп сикерэ. Песи сикерэ (йөгерэ). Төлке сикерэ (йөгерэ).	Аудиоязма №25-28
чэк-чэк өчпочмак	-Йөгер! Син нишлисең? -Мин йөгерэм. -Мин чэк-чэк ашыйм. -Мин өчпочмак ашыйм.	Анимацион сюжет: “Көчлелэр, кыюлар, житезлэр” Аудиоязма №29-30
яшь		Анимацион сюжет: “Жәнлеклэр спорт бэйрэмэндэ”
бүре керпе	-Сиңа ничэ яшь? -6 яшь. -Мин бүре. Мин зур, матур, чиста.	Аудиоязма №31-32 Аудиоязма №33-34
тавык этэч		Анимацион сюжет: “Циркта”
үрдэк	Этэч зур, матур Тавык кечкенэ, матур	Аудиоязма №35 - 36
чана шуа	-Син кем? -Мин үрдэк.	Аудиоязма №37 - 38
шуам	Куян чана шуа. Мин чана шуам.	Анимацион сюжет: “Шаян кошлар” Аудиоязма №39 - 40 Аудиоязма №41
бие бии		Анимацион сюжет: “Урманда зур концерт” Аудиоязма №42 - 44
биим	-Аю, эйдэ, бие!	Аудиоязма №45 - 46 Анимацион сюжет: “Акбай туган көнгэ

ак кара		барырга жыена” Аудиоязма №47
жырла-жырлым	-Оля кызыл шар ярата? -Юк. -Оля яшел шар ярата? -Әйе, мин яшел шар яратам.	Аудиоязма №45, 48 – 49 Анимацион сюжет: “Мияуның туган көне”
зур рәхмәт	-Син нишлисең? -Мин жырлым.	Аудиоязма №50 Аудиоязма №51 - 53 Анимацион сюжет: “Урман китапханәсендә”
китап укый	жырлымбыз зур рәхмәт	Аудиоязма №54 - 60 Анимацион сюжет: “Уйный-уйный укыйбыз”
рәсем ясым	Кыз китап укый.	Аудиоязма №61-63 Анимацион сюжет: “Урман мәктәбендә”
укыйм	рәсем ясым-алма ясым мәктәп	Аудиоязма №64 Анимацион сюжет: “Теремкәй”
дәфтәр	-Кем укый. -Мин укыйм. бик тәмле Терем-терем, теремкәй, Зур түгел, кечкенә. Теремкәйдә тычкан яши. Теремкәйдә куян яши. Теремкәйдә бүре яши. Теремкәйдә төлке яши. Теремкәйдә аю яши. Алар бик дус. -Кәжә кая? -Әнә, кәжә кәбестә ашый. Кәжә кәбестә ярата. -Мин ипи яратам. Песи, син нәрсә яратасың?	Аудиоязма №65-66 Анимацион сюжет: “Кем нәрсә ярата?” Аудиоязма №67 - 71

	-Мин сөт яратам. Сөт тәмле.	
	-Мә, кәжә, ботка аша.	
	-Юк, кәбестә яратам. Кәбестә тәмле.	

Ана теленнән комплекслы - тематик планнар
Икенче кечкенәләр төркеме (3-4 яшь)
“Туган телдә сөйләшәбез”

№	Проект темалары	Эшчәнлек төрләре	Эшчәнлек саны
1.	Исэнме, балалар бакчасы	Танышу Өйдә кем яши? Мин малай, мин кыз Мияу белән танышу Өйдәгез танышыйк Өйдә дулашыйк	1 1 1 1 1 1
2.	Уенчыклар	Минем яраткан уенчыкларым Минем яраткан уенчыкларым Карусельгә сәяхәт Без уйнарга яратабыз Йомшак уенчык карау Туп Туган көн Мияу кунакка килгән Уенчыклар кибете	1 1 1 1 1 1 1 1 1
3.	Көз	Алтын көз Көз килде Аваз культурасы, Ө авазы Куян үстергән кишер һәм помидор Яшелчә бакчасында “Шалкан” әкиәте Жиләк-жимеш бакчасында Бакчада алмалар өлгерде Уйный-уйный санийбыз	1 1 1 1 1 1 1 1 1
4.	Гаилә	Өйдә кем яши? Безнең гаилә Качышлы уйныйбыз Тату гаилә Минем дулар Өйдәгез дулашыйк Минем туганнарым Безнең гаилә Әби күчтәнәче Дустыңны сыйла Сөт, чәй Кунакка барабыз	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
5.	Кыш	Кар ява Алсуны урамга киендерәбез А.Алиш “Куян кызы” “Чанада шуабыз” рәсемен карау Кышкы уеннар “Куяннар” уенын өйрәнү	1 1 1 1 1 1
6.	Яңа ел бәйрәме	Тиздән чыршы бәйрәме	1

		Б.Рәхмәтнең “Кыш бабай” шигырен ятлау Уйныйбыз да, жырлыйбыз да Без бәйрәмгә эзерләнәбез Бәйрәм концерты Яңа ел бәйрәме	1 1 1 1 1
7.	Минем йортым, минем шәһәрәм	Минем шәһәрәм Мин “КамАЗ” оныгы “Әлли-бәлли итәргә...” бишек жыры Безнең урам Алсуның яңа өе Алсуда кунакта	1 1 1 1 1 1
8.	Безнең авылда	Безнең авылда Зурлар һәм кечкенәләр “Кем нәрсә ярата?” татар халык әкиятен сөйләү “Песи һәм пси балалары” рәсемен карау Ж.Тәржемановның “Үзен бик чиста йөртә” шигырен уку “Кем МИЯУ дип әйтте?” Йорт кошлары Р.Батулланың “Елак этәч” әсәрен уку Без уйныйбыз	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
9.	Ватанны саклаучылар көне	Зур гаилә Безнең әтиләр һәм абыйлар Бабайга кунакка барабыз Ватанны саклаучылар көне Очучылар З.Туфайлованың “Шофёр булам” шигырен уку	1 1 1 1 1 1
10.	8нче март	Минем әнием Кояш гомере телим мин, әнием, сиңа! Без әнигә булышабыз Әбигә кунакка барабыз Мин әнинең ярдәмчесе Азат кунак чакыра	1 1 1 1 1 1
11.	Кыргый хайваннар	Урманда Аю белән куян “Өч аю” әкиятен	1 1 1
12.	Әкияттә кунакта	“Теремкәй” рус халык әкиятен сөйләү Кыргый хайваннар “Төлке, куян һәм этәч” әкиятен сәхнәләштерү	1 1 1 1
13.	Яз	Урамда яз Яз житте Яз жыры “Кояш чык, чык, ...” Язгы күренешләр Ак аю кунакка килгән Кошлар Х.Вахитның “Уңган сыерчык” шигырен уку Без уйныйбыз	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
14.	Бәйрәмнәр	Бәйрәмгә барабыз	1

		“Балалар бакчасында бэйрэм” дигән рәсем карау	1
		“Урманда зур концерт” - анимацион сюжет карау	1
15.	Жәй	Автобуста сәяхәт	1
		Ж.Тәржеманов “Кикрикүк” шигырен уку	1
		Мультфильмда кунакта	1
		М.Мазуновның “Кәжә” шигырен уку	1
		“Кәжә һәм кәжә бәтиләре” рәсемен карау	1
		Чәчәкләр-тормыш яме	1
		Матур жәй, кил безгә	1
		Мин жәйне яратам	1
		“Карга” эндәшен уку	1
		Саф һавада	1
		Экология сукмагы буенча сәяхәт	1
		Без уйныйбыз	1
			105сәгать

**Урганчылар төркеме (4-5 яшь)
“Туган телдә сөйләшәбез”**

№	Проект темалары	Эшчәнлек төрләре	Эшчәнлек саны
1.	Без балалар бакчасында	Танышу Без балалар бакчасында	1 1
		Әкиятләр иленә сәяхәт	1
2.	Мин - дөнъяның бер кешесе	Әти, әни һәм мин “Гаилә” рәсемен карау Г. Тукай “Безнең гаилә” шигырен уку Г. Тукай “Безнең гаилә” шигырен ятлау Гаилә Мин һәм кешеләр	1 1 1 1 2 2
		“Көз һәм балалар” жыры Анимацион сюжет “Шалкан әкиятен буенча” Әйдәгез, дуслашыйк.	2 1 1
3.	Ю	Б.Рәхмәт “Су” шигырен уку Б.Рәхмәт “Су” шигырен ятлау Качышлы уйныйбыз	1 1 1
4.	Көз	Көз килде “Көз” рәсемен карау Качышлы уйныйбыз	1 1 1
5.	Куян күчтәнәчләре	Куян күчтәнәчләре “Шалкан” әкиятен	2 1
6.	Көз күчтәнәчләре	Жимешләр Р.Батулла “Аю Әппәс” әкиятен сөйләү Әйдәгез, уйныйбыз	1 1 1
7.	Табын янында.	Ашамлыклар Әбине сыйла Сыйла Без кибеткә барабыз, ашамлыклар алабыз Аш бүлмәсе Безнең кунаклар Дустыңны сыйла Кунак сыйлау	2 1 1 1 1 1 1 1
8.	Татар халык ашлары	Татар халык ашлары	2

		Азат кунак чакыра	1
9.	Безнең уенчыклар	Безнең уенчыклар Өйдәгез уйныйбыз Уенчыклар белән уйныйбыз Уенчыклар кибете Без уйнарга яратабыз Уйныйбыз Минем яраткан уенчыкларым	3 1 1 1 1 1 1
		Уенчыклар Паркка сәяхәт Алсуның туган көне Яңа ел килә Ә.Баринның “Кыш”шигырен уку	2 1 1 1 1
10.	Кыш	Жәнлекләр кышка әзерләнә Жәнлекләр кышкы урманда А.Алиш”Куян кызы” Кыргый хайваннар Хәйдәрнең “Керпе туны”әкиятен уку Ә.Баринның “Кыш”шигырен уку	1 1 1 1 1 1
		Паркка сәяхәт Уйныйбыз Мияуга бүләк	1 1 1
11.	Халык жәүһәрләре	Киёмнәр	2
		“Ни өчен киёмнәр югалган”	1
12.	Ватанны саклаучылар	Безнең Армия Хәрби һөнәрләр Очучылар Без солдатлар К. Булатованың “Солдатлар” шигырен уку Иң яхшы эти	1 1 1 1 1 1
		Уенчыклар үпкәләгән “Күңелле уеннар” Уенчыклар юабыз	1 1 1
13.	8 март	Әнием турында сөйлим З.Туфайлованың “Әни сүзе” шигырен ятлау	1 1
		Саннар	2
14.	Яз	Кар Бабай язны эзли Яз бүләкләре Нур Гайсинның“Яз килә”шигырен уку “Без язны яратабыз” Уйныйбыз да, саныйбыз да	1 1 1 1 1
15.	Күчмә кошлар	Күчмә кошлар Х.Вахитның “Уңган сыерчык”шигырен уку Б. Рәхмәтнең “Яз ”шигырен ятлау	2
		Бергәләп өйрәник “Акбай һәм Мияу мажаралары”	1 1
16.	Халык жәүһәрләре	Кунак чакырабыз	2
		“Күңелле ял итәбез”	1
17.	Апрель җитсә, исемнеңе жырына куша тургай	Габдулла Тукай Габдулла Тукайның “Кызыклы шәкерт”шигырен уку Габдулла Тукайның “Гали белән кәжә” шигырен ятлау	2 1 1

		Без татарча сөйләшәбез	2
18.	Йорт хайваннары	Йорт хайваннары К.Ушинскийның “Хайваннар бәхәсе” әсәре	1 1
		Бу өйдә кем яши?	1
19.	Минем дусларым	“Торна белән Төлкә” әкиятен уку “Без татарча сөйләшәбез” Ж.Тәржемановның “Кикрикүк” шигырен уку А.Алишның “Чукмар белән Тукмар” әкиятен буюнча әңгәмә	2 1 1
		Без театр уйныйбыз	1
		Уйныйбыз	1
20.	Сабантуй бәйрәме	Сабантуйга әзерләнәбез Күнелле Сабантуй	1
		Сабантуй бәйрәме	1
			104 сәгать

**Зурлар төркеме (5-6 яшь)
“Туган телдә сөйләшәбез”**

	Проект темалары	Эшчәнлек төрләре	Эшчәнлек саны
1.	«Яхшы сүз-жан азыгы»	Танышу Ягымлы сүзләр Сыйла (катнаш эшчәнлек)	1 1 1
2.	А. Алиш ижаты	А.Алиш- балалар язучысы. А.Алиш “Каз белән аккош” “Чукмар белән Тукмар” (катнаш эшчәнлек)	1 1 1
3.	Хуш киләсең, ямьле көз!	Жәйләр үтте, көзләр житте. Көзгә табигать “Шалкан” (катнаш эшчәнлек)	1 1 1
4.	Көз күчтәнәчләре	Яшелчәләр күргәзмәсенә сәяхәт Сыйлыйбыз “Баллы кишер” (катнаш эшчәнлек)	1 1 1
		Түтәлләрдә үсте яшелчә Яшелчәләр кибете Бар матур бакча	1 1
5.	Мин яратам сине, Татарстан	Мин яратам сине, Татарстан Туган җирем-Татарстан “Уйный-уйный эшлибез”	1 1 1
		Гүзәл туган ягыбыз Туган ил кайдан башлана? Мультфильм “Акбарс”	1 1 1
6.	Төсләр дөньясы	Төсләр Төсләр дөньясы “Юл мажаралары”.	1 1 1
7.	Кем эшләми, шул ашамый	Яшелчә салаты Яшелчәләр юабыз. “Кем эшләми, шул ашамый”	1 1 1
8.	Жиләк-жимешләр	Жимешләр Уйныйбыз да, жырлыйбыз да Жиләк-жимешләр	1 1 1
9.	Минем гаиләм	Безнең гаилә Әби, бабайларны хөрмәтлик.	1 1

		“Аш бүлмәсе”	1
10.	Табын янында	Савыт-саба кибетенә сәяхәт. Савыт-саба. Бергәләп өйрәнәбез. Курчак Алиягә булыш Чәй табыны	1 1 1 1 1
		“Өч аю” .	1
11.	Киёмнәр дә безне бизиләр	Киём кешене бизи Киём-салым кибетенә сәяхәт	1 1
		“Киёмнәр кибетендә”	1
12.	Салкын кыш Кышкы уеннар	Салкын кыш Кышкы уеннар	1 2
		“ Хат ташучы Кар бабай.”	1
		Без суыктан курыкмыйбыз. Кыш	1 1
		“Киёмнәр кибетендә”	1
		Кышкы уеннар Ел фасыллары	1 1
		Куян кызы	1
13.	Кунак булсаң- тыйнак бул	Без ашыйбыз Мин кунак яратам Бергәләп өйрәнәбез	1 1 1
14.	Киёмнәр	Киенергә ярдәм ит Милли киёмнәр.	1 1
		“Киёмнәр кибетендә”	1
		Киёмнәр дә безне бизиләр. Киёмнәр дөньясы	1 1
		”Ни өчен киёмнәр югалган”	1
15.	Йорт жиһазлары	Матур әдәбият белән таныштыру. Өстәл театры “Өч аю”. Өй жиһазлары кибете.	1 1
		“Маша һәм өч аю”	1
16.	Муса Жәлил безнең күнелләрдә.	Муса Жәлил безнең күнелләрдә. “Батырлыкта-матурлык”.	1 1
		“Шаян уенчыклар”.	1
17.	Кояш гомере телим мин, әнием, сиңа	Без әни белән кибеткә бардык Әниләр бәйрәме	1 1
		“Өч кыз”	1
		Әни кирәк Әниемнең тәмле ашлары	1 1
		“Туган көн”	1
18.	Без язны яратабыз	Яз килә. Яз килә, яз!	1 1
		“Кем нәрсә ярата?”. Татар халык ижаты аша язны тасвирлау Нәүрүз – яз бәйрәме Бар, юк	1 1 1
19.	Безнең канатлы дусларыбыз	Күчмә кошлар Кошлар	1 1
		“Алтын ай” кибете	1
20.	Габдулла Тукай ижаты	Габдулла Тукай Г. Тукайның “Кызыклы шәкерт” шигырен уку.	1 1

		Тукай эсэрлэреннән төзелгән мультфильмнардан өзекләр карау.	1
		Г. Тукай “Безнең гаилә”	1
		“Гаилә” рәсемен карау	1
		Г. Тукай “Бала белән күбөләк”	1
21.	Чисталыкта-матурлык	Саулык-зур байлык	1
		Шигырь уку: Ә.Ерикәй “Чисталык сөябез”	1
		“Чисталыкта-матурлык”	1
22.	Жиңү алып килде май	Сугыш ветераннары белән очрашу	1
23.	Кунак көтәбез	“Винни-пух кунакка бара”.	1
		“Чебурашка”	1
24.	Хәрәкәттә -бәрәкәт	Минем яраткан спорт төре.	1
		Шигырь уку: В Хэйруллина “Туплар”	1
		Арыслан баласы һәм ташбака ничек жыр жырлаган	1
25.	Чәчәкле жәй	Чәчәкләр-тормыш яме	1
		Чәчәкле жәй.	1
		Сабантуй бәйрәме	1
26.	Күңелле Сабантуй	Күңелле Сабантуй уеннары	1
		Сабан туена әзерлек	1
		Сабан туена әзерлек	1
			102

**Мәктәпкә әзерлек төркеме (6-7 яшь)
“Туган телдә сөйләшәбез”**

	Проект темалары	Эшчәнлек төрләре	Эшчәнлек саны
1.	Әйдәгез, танышабыз!	Әйдәгез, танышабыз	1
		Тәмле сүз – жан азыгы	1
		“Мияу адашкан”	1
2.	Тату гаилә	Минем өем	1
		Тату гаилә	1
		“Аю баласы дөнья белән таныша”	1
3.	Абдулла Алиш ижаты	А. Алиш ижаты белән танышу.	1
		А.Алиш “Сертотмас үрдәк” әкиятте	1
		“Батыр Мияу белән куркак Куянкай”	1
4.	Алтын көз	Алтын көз	1
		Көз жигте	1
		“Шалкан”	1
5.	Көзгә байлык	Яшелчәләр	2
		“Кем эшләми, шул ашамый”	1
6.	Көз күчтәнәчләре	Жиләк-жимешләр	1
		Көз күчтәнәчләре	1
		“Без сыйланабыз”	1
7.	Икмәк – яшәү терәге	“Игенченең тырышлыгы кырларыннан күренә”	1
		Кунак чакырдык	1
		“Юмарт аю”	1
8.	Ашамлыклар	Ашамлыклар	1
		Кунак көтәбез	1
		“Кафега барабыз”	1

9.	Савыт-саба	Савыт-саба	2
		“Тәмле” кафесы ачабыз	1
10.	Өй жиһазлары	Минем өем, өй жиһазлары	1
		“Тәмле” кафесында	1
11.	Милли киёмнәр	Әбиёмнең серле сандыгы	1
		Киём кешене бизи	1
		“Күңелле уеннар”	1
12.	Минем туган жирем	Татарстан буйлап сәяхәт	1
		Спорт бәйрәменә барабыз	1
		“Көчлеләр, кыюлар, житезләр”	1
13.	Башкалам - Казан	Башкалам - Казан	1
		“Туган илем – туган өем”	1
		Әниләр бәйрәменә барабыз	1
14.	Кыргый хайваннар	Кыргый хайваннар	2
		“Циркта”	1
15.	Ишек алдында	Йорт кошлары	1
		Йорт хайваннары	1
		“Төлке һәм каз” мультфильмы	1
16.	Кыш килде	Кыш килде	1
		Кыш	1
		“Безнең дуслар”	1
17.	Кышкы уеннар	Кышкы уеннар	1
		Яңа ел бәйрәме	1
		“Кар малай” мультфильмы	1
18.	Кыш Кышкы уеннар	Кыш. Кышкы уеннар	2
		“Шаян кошлар”	1
19.	Кышлаучы кошлар	Кышлаучы кошлар	2
		Кошлар кафесы	1
		Кошларга ярдәм итик	1
		“Әйдә, бие!”	1
		“Урманда зур концерт”	1
20.	Киёмнәр	Киёмнәр	1
		Кышкы киёмнәр	1
		“Акбай туган көнгә барырга эзерләнгән”	1
21.	Муса Жәлил	Муса Жәлил	2
		“Мияуның туган көне”	1
22.	И туган тел, и матур тел	Бөтендөнья телләр көне	1
		И туган тел, и матур тел...	1
		“Урман китапханәсендә”	1
23.	Безнең шәһәр	Безнең шәһәр	2
		“Уйный-уйный укыйбыз”	1
24.	Ямьле яз	Ямьле яз	2
		“Урман мәктәбендә”	1
25.	Әкияттә кунакта	Әкияттә кунакта	1
		“Хуш киләсең, Нәүрүз!”	1
		“Теремкәй” әкиятен сәхнәләштерү	1
26.	Күчмә кошлар	Күчмә кошлар	2
		“Кем нәрсә ярата?”	1
27.	Белем иленә сәяхәт	Белем иленә сәяхәт	2
		Серле чәчәк	1
		Уку бүлмәсе	1

		“Уйный-уйный укыйбыз”	1
28.	Мәктәп	Без мәктәпкә барабыз	2
		“Без инде хәзер зурлар - мәктәпкә илтә юллар”	1
		“Юл мажаралары”	1
29.	Урман-безнең байлыгыбыз	Урманда	1
		Нәрсә ул “Кызыл китап?”	1
		Габдулла Тукай	1
30.	Габдулла Тукай	Г. Тукай әкиятләренә сәяхәт	1
		Без - Тукай оныклары	1
		Г. Тукай “Шүрәле”	1
31.	Әкияттә кунакта	“Эш беткәч, уйнарга ярый”	1
		“Алтын бөртекләр”	1
		“Агачлар да авырыйлар”	1
32.	Белем иленә сәяхәт	Могжизалар кыры	1
		Белем иленә сәяхәт	1
33.	Без уйнарга яратабыз	Казанга спорт бәйрәменә барабыз	1
		Без уйнарга яратабыз	2
		Сюжетлы-рольле уеннар	1
34.	Жиңү бәйрәме	Алар безгә жиңү бүләк итте	1
		Жиңү бәйрәме	1
35.	Хуш бакчам, исәнме мәктәп	Кабатлау.	1
		“Хуш бакчам, исәнме мәктәп”	1
			108 сәгать

Ата-аналар белән бәйләнеш

Эш формалары	Эш төрләре	Үткәру вакыты
Бизәләш	Төркемнәрдә “Татарча сөйләшәбез – Говорим по – татарски” исемле ата-аналар почмагындагы, папкалардагы мәгълүматларны яңартып тору.	Ел дәвамында
Ата-аналар белән анкета үткәру.	1. Кечкенәләр төркеменә яңа килгән татар милләттенән булган балаларның ата-аналары белән анкета үткәру.	Сентябрь
Ата-аналар жыелышлары	Төркемнәрдә ата-аналар жыелышларында чыгышлар ясау: Уртанчылар: “Новые подходы в обучении детей государственным языкам в дошкольных образовательных учреждениях Республики Татарстан” Зурлар, мәктәпкә әзерлек төркемнәре: “Двуязычие в ДОУ – диалог языков и культур”	Сентябрь Октябрь
Консультация ләр	1.”Татарстан Республикасының дәүләт телләрен өйрәтүдә ата-аналарның роле” 2. «Родной язык – моё богатство» 3.” Балаларның сөйләм телен үстерүдә жырлы – биюле уеннарның әһәмияте” 4. Зурлар һәм мәктәпкә әзерлек төркемнәре белән үткәрелгән диагностика нәтижеләре белән таныштыру	Ел дәвамында
Оештырулы белем бирү эшчәнлегә күрсәтү	«Подготовка к Новому году» - мәктәпкә әзерлек төркеме. Выставка рисунков детей с родителями по произведениям татарских сказок “Туган көн”- зурлар төркеме	Декабрь Февраль Апрель
Бәйрәмнәр,	“Мин яратам сине Татарстан”	Сентябрь

күңел ачулар	“Сөмбелә “ “Жырлык , дуслар”- Халыкара телләр көне “Нәүрүз” “Тукай - халкым горурлыгы” “Сабантуй”	Октябрь Февраль Март Апрель Июнь
Бергәләп бару	Белем көне Мәктәп библиотекасы Тарих музейе	Ел дәвамында
Карау	Татар телендә мультфильмнар һәм анимацион сюжетлар ТНВ - "Әкият илендә". Г. Тукай әкиятләре	Сентябрь Ел дәвамында
Мәгълүматлар	Холларда УМК турында мәгълүматларны яңартып тору: “Говорим по- татарски - Татарча сөйләшәбез”; “Туган телдә сөйләшәбез”	Ел дәвамында

Коррекция эше
Уртанчылар төркеме (4-5 яшь)
“Минем өем “ проекты

Үткәру вакыты	Сораулар, биремнәр	Уеннар, күнегүләр, биремнәр	10нчы төркем	Баланың исем, фамилиясе
Октябрь	“Минем өем” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. Бу кем? соравына җавап бирү. Ягымлы сүзләр кулану: (“Исәнме”, “Исәнмесез”, “Сау бул”, “Сау булыгыз”, “Рәхмәт”)	1. Дидактик уеннар: “Бу кем?”, “Матур өйдә кем яши?”, “Кем юк”(әйе – юк), “Исемен әйтсәң бирәм” (гаилә әгзалары). 2.Бармак уены: “Гаилә”. 3.Ситуатив күнегү: “Аю куяңга кунакка килә”.		
Ноябрь	Ягымлы сүзләр кулану: (“Исәнме”, “Исәнмесез”, “Сау бул”, “Сау булыгыз”, “Рәхмәт”) Бу нәрсә? соравына җавап бирү	1.Ситуатив күнегү: “Аю куяңга кунакка килә”. 2. Дидактик уеннар: “Кәрзində нәрсә бар”, “Нәрсә юк”. 3.Уен ситуациясе: “Акбайны, Мияуны сыйла”, “Дустыңны сыйла”.		
Декабрь	Бу нәрсә? соравына җавап бирү. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу)	1.Дидактик уеннар: “Бу нәрсә?”, “Серле тартма”, “Акбайны сыйла”, “Мияуны сыйла”, “Чәй, сөт белән сыйла”, “Курчакны макта”. 2.Сүзле уен: “Туп”		

		3. Сюжетлы-рольле уен: “Уенчыклар кибете”.		
Январь	Бу нәрсә? сорагына жавап бирү. Боерык бирә белү (кил монда, утыр, аша, эч)	1. Дидактик уеннар: “Серле тартма”, “Әйт, нинди уенчык”, “Сорап ал, уйна”, 2. Жырлы-биюле уен: “Карусель”. 3. Хәрәкәтле уен: “Мин кушканны үтә, әйт”.		
Февраль	Тирә - юндәге предметларның сыйфатын, күләмен белдерә торган сүзләргә аңлап сөйләмдә куллану.	1. Дидактик уеннар: “Уенчыклар юабыз”, ”Уенчык нинди?” “Барысы ничә?”, ”Дәрәс итеп сана”, “Таилә әгъзаларын сана, ничә?” 2. Сюжетлы-рольле уен: “Уенчыклар кибете”.		
Март	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкаръ итү, раслау)	1. Уен ситуациясе: “Әйдә, танышык”. “Кунак каршылау”. “Кунак сыйлау”. ”Уенчык сорап ал”. “Курчакны макта!”		
Апрель	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкаръ итү, раслау)	1. Уен ситуациясе: “Акбай белән Мияу бер-берсен сыйлылар”. “Акбай белән Мияу балаларны сыйлылар”. 2. Сүзле уен: “Рәхмәт әйт”. 3. Дидактик уеннар: “Тылсымлы тартма”, “Барысы ничә?” 4. Хәрәкәтле уен: “Мин кушканны үтә”		
Май	Татар телен үзләштерү дәрәжәләрен билгеләү			

**Зурлар төркеме (5-6 яшь)
“Уйный – уйный үсәбез” проекты**

Үткәрү вакыты	Сораулар, биремнәр	Уеннар, күнегүләр, биремнәр	3,11нче төркем	Баланың исем, фамилиясе
Октябрь	“Уйный-уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. Бу кем? Бу нәрсә? Нинди? Ничә?	1. Дидактик уеннар: “Бу нәрсә?”, “Бу кем?”, “Нинди? Ничә?”, “Дәрәсен әйт”, “Кем юк?”		

	сорауларына жавап биру			
Ноябрь	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)	1. Ситуатив күнегү: “Яшелчәләр кибете”. 2. Уен ситуация: “Дустыңны сыйла”. 3. Дидактик уеннар: “Нинди төс юк?”, “Сорап ал”, “Дәрәс әйтсәң бирәм”, “Яшелчә ю”, “Нәрсә, нинди, ничә?”		
Декабрь	Боерык бирә белү (кил монда, утыр, уйна, ю, аша, эч, ки, сал, йокла)	1. Дидактик уеннар: “Командир”, “Нәрсә юк?” (киемнәр, яшелчәләр, савыт-саба), “Сыйла”, “Савыт-саба сайлыйбыз		
Январь	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)	1. Дидактик уеннар: “Нәрсә юк?” (киемнәр, яшелчәләр, савыт-сабалар), “Мин әйтәм, син эшлә” 3. Сюжетлы-рольле уен: “Савыт-саба кибете”,		
Февраль	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау куя белү (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Син кем?) Киемнәр, савыт-сабалар лексикасын ныгыту.	1. Дидактик уеннар: “Тыңла, күрсәт, кабатла”, “Курчак Алиягә булыш”. 2. Сюжетлы-рольле уен: “Киемнәр кибете”.		
Март	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)	1. Сюжетлы-рольле уеннар: “Савыт-саба кибете”, “Супермаркет”, “Туган көн”. 2. Дидактик уен: “Парын тап» (төсләр)		
Апрель	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)	1. Уен ситуациясе: “Таныш булайк”, “Кәрзиндә нәрсә бар?”, “Алиягә киенергә булыш”, “Аюлар яңа өйгә күчә, булыш” ”Савыт-сабалар бүлөк итәбез”		
Май	Татар телен үзләштерү дәрәжәләрен билгеләү			

**Мәктәпкә эзерлек төркеме (6-7 яшь)
“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты**

Үткәру	Сораулар, биремнәр	Уеннар, күнегүләр,	8нче	Баланың
---------------	---------------------------	---------------------------	-------------	----------------

вакыты		биремнәр	төркем	исем, фамилиясе
Октябрь	“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. Бу кем? Бу нәрсә? сорауларына җавап бирү	1. Дидактик уеннар: “Бу нәрсә?” “Бу кем?” “Нишли?” “Нишлисең?” “Кем юк?”.		
Ноябрь	Ягымлы сүзләр куллану (“Исәнме”, “Исәнмесез”, “Сау бул”, “Сау булыгыз”, “Рәхмәт”, “Зур рәхмәт”, “Хәерле көн”, “Хәлләр ничек?”, “Әйбәт”)	1. Ситуатив күнегү: “Телефоннан сөйләшү”. 2. Уен ситуация: “Дустыңны сыйла”, “Кая барасың?”		
Декабрь	Боерык бирә белү (кил, утыр, сикер, йөгер уйна, ю, аша, эч, ки, сал, йокла). Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау куя белү.	1. Дидактик уеннар: “Командир”, “Үзең турында сөйлә”, “Билет сатып ал”, “Нишли?”, “Интервью бирәбез”		
Январь	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау куя белү.	1. Дидактик уеннар: “Нишли”, “Бу нәрсә?”, “Телефоннан сөйләшү”		
Февраль	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау куя белү: Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Ничә яшь? Сиңа ничә яшь? Нишлисең? Син нишлисең? Кая барасың?	1. Дидактик уеннар: “Бу нәрсә”, “Нишли?”, “Телефоннан сөйләшү”, “Үзең турында сөйлә”, “Син нишлисең?”		
Март	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкар итү, раслау)	1. Уен ситуациясе “Таныш булайк”. 2. Дидактик уеннар: “Портфельдә нәрсә бар?”, “Портфельдә нәрсә юк?”, “Теремкәйдә кем яши?”, “Урман мәктәбе”. 3. Сүзле уен: “Сорауга җавап бир”. 4. Үстерелешле диалог: “Телефоннан сөйләшәбез”.		
Апрель	Аралаша белү	1. Жырлы-биюле уен:		

	(ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)	“Минем өем”, 2.Сүзле уеннар: “Син кем?”, “Үзең турында сөйлә”, “Хәерле көн”, “Ягымлы сүзләр”, “Сорауга җавап бир”. 3.Дидактик уеннар: “Нишли”, “Син нишлисең?”, 4.Сюжетлы-рольле уен: “Сыйлану”		
Май	Татар телен үзләштерү дәрәжэләрен билгеләү			

III НЧЕ БҮЛЕК. Оештыру **Материаль - техник яктан тәэмин ителеш**

Татар теле кабинеты	Белем бирү эшчәнлеге, индивидуаль, коррекцион эш, ата-аналар, педагоглар өчен консультацияләр, ачык эшчәнлекләр .	Зурлар һәм балалар өчен өстәлләр, урындыклар, компьютер, принтер, интерактив такта, ноутбук, магнитофон, уенчыклар, дидактик, интерактив уеннар, балалар әдәбияты, тематик папкалар, альбомнар, укыту -методик комплект (демонстрацион, таратма материал, аудио, видео дисклар, маскалар, театрларның төрле төрләре), ТР һәм РФ символикасы.
---------------------	---	--

Программалар белән һәм методик яктан тәэмин ителеш

Зарипова З.М. Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү программасы. “Идел-Пресс”, 2013.

Зарипова З.М. “Татарча сөйләшәбез”. 4-5 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, “Хәтер”, 2011

Зарипова З.М. “Татарча сөйләшәбез”. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, “Хәтер”, 2012

Зарипова З.М. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, “Татарстан китап нәшрияты”, 2012

Нурғалиева М.С. “Увлекательное обучение”. Использование интерактивной доски при обучении дошкольников государственным языкам, 2013

Нурғалиева М.С. “Дидактические игры по обучению русскоязычных детей 4 – 7 лет татарскому языку”. 2013

Предметлы - үстерелешле әйләнә тирәлек

Тавышлы күрсәтмәлелек

Зарипова З.М. “Минем өем” проекты буенча 4-5 яшьлек балалар өчен укыту-методик комплектына аудиоязмалар. “Аксу” компаниясе, 2012

Зарипова З.М. “Уйный- уйный үсәбез” проекты буенча 5-6 яшьлек балалар өчен укыту-методик комплектына аудиоязмалар. “Аксу” компаниясе, 2012

Зарипова З.М. “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар”, проекты буенча 6-7 яшьлек балалар өчен укыту-методик комплектына аудиоязмалар. “Аксу” компаниясе, 2012

Зарипова З.М. “Минем өем” проекты буенча 4-5 яшьлек балалар өчен анимацион сюжетлар. “Аксу” компаниясе, 2012

Зарипова З.М. “Уйный- уйный үсөбөз” проекты буенча 5-6 яшьлек балалар өчен анимацион сюжетлар. “Аксу” компаниясе, 2012.

**Күрсәтмә, таратма материаллар, театр эшчәнлеген өчен атрибутлар.
“Минем өем” проекты буенча 4-5 яшьлек балалар өчен**

1.А №4 форматында күрсәтмә рәсемнәр	“Минем гаилә” Бабай, әби, әти, эни, малай, кыз.	Һәрберсе 1 данә
	Зур уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. Кечкенә уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 1 данә
	“Ашамлыклар” Ипи, алма, чэй, сөт.	Һәрберсе 1 данә
	“Уенчыклар” Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина – пычрак уенчыклар.	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: “Куян өйгә керә, өйдә аю утыра”. “Куян өйдән чыга, сабуллаша”.	Һәрберсе 1 данә
	Рәсемнәр: 1 куян, 2 куян, 3 куян, 4 куян, 5 куян; 1 аю, 2 аю, 3 аю, 4 аю, 5 аю; 1 курчак, 2 курчак, 3 курчак, 4 курчак, 5 курчак; 1 туп, 2 туп, 3 туп, 4 туп, 5 туп; 1 машина, 2 машина, 3 машина, 4 машина, 5 машина; 1 песи, 2 песи, 3 песи, 4 песи, 5 песи; 1 эт, 2 эт, 3 эт, 4 эт, 5 эт.	Һәрберсе 1 данә
2.А №3 форматында өй рәсеме	Өй макеты	1 данә
3. А №5 форматында таратма рәсемнәр	“Минем гаилә” Бабай, әби, әти, эни, малай, кыз.	Һәрберсе 15 данә
	“Ашамлыклар” Ипи, алма, чэй, сөт.	Һәрберсе 15 данә
	“Уенчыклар” Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 15 данә
4. Театр эшчәнлеген өчен атрибутлар	Битлекләр: бабай, әби, әти, эни, малай, кыз, куян, аю, песи, эт.	Һәрберсе 15 данә
Бармак уеннары өчен атрибутлар	бабай, әби, әти, эни, малай, кыз, эт Акбай, песи Мияу, аю, куян.	Һәрберсе 15 данә

“Уйный-уйный үсөбөз” проекты буенча 5-6 яшьлек балалар өчен

1. Күрсәтмә рәсемнәр	“Минем гаилә” Малай, кыз рәсемнәре, “Курчакны киендер” уены. Кыз, малай өчен киёмнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	“Уенчыклар” Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	“Ашамлыклар” Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 1 данә
	“Савыт-саба”	Һәрберсе

	Зур рәсемнәр: кашык, тәлинка, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинка, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	1 данә
	“Жиләк-жимешләр” Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 1 данә
	“Яшелчәләр” Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 1 данә
	“Киёмнәр” Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	“Өй жиһазлары” Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	“Төсләр” Палитра: зәңгәр, кызыл, сары, яшел.	Һәрберсе 1 данә
	“Саннар” (1дән 10га кадәр)	Һәрберсе 1 данә
2. Таратма рәсемнәр	“Минем гаилә” Малай, кыз рәсемнәре, “Курчакны киендер” уены. Кыз, малай өчен киёмнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	“Уенчыклар” Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	“Ашамлыклар” Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 15 данә
	“Савыт-саба” Зур рәсемнәр: кашык, тәлинка, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинка, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	“Жиләк-жимешләр” Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 15 данә
	“Яшелчәләр” Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 15 данә
	“Киёмнәр” Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы),	Һәрберсе 15 данә

	чалбар - (зэңгэр, кызыл, сары, яшел төслөрдө).	
	“Өй жиһазлары” Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстөл - (зэңгэр, кызыл, сары, яшел төслөрдө). Кечкенә рәсемнәр: кровать, стул, стол - (зэңгэр, кызыл, сары, яшел төслөрдө).	Һәрберсе 15 данә
3.Буяу өчен график рәсемнәр	1 аю, 2 куян, 2 машина, 2 курчак, 3 бәрәңге, 4 кәбестә, 4 курчак, 5 песи, 6 алма, 6 кыяр, 7 туп, 7 бәрәңге, 8 кишер, 9 суган, 10 эт.	Һәрберсе 15 данә
4.Театр эшчәнлегә өчен атрибутлар	Битлекләр: кишер, суган, кыяр, бәрәңге, кәбестә, алма.	Һәрберсе 15 данә
5. Театр эшчәнлегә өчен атрибутлар	1.Өстөл театры өчен атрибутлар (конус формасында): “Өч аю”: эти аю, эни аю, бала аю. 2. Өстөл театры өчен атрибутлар (конус формасында): “Кем нәрсә ярата”: песи, эт, аю, куян, кәжә, этәч. өстөл (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); урындык (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); карават (зур, уртача зурлыкта, кечкенә).	Һәрберсе 1 данә Һәрберсе 1 данә

**“Без инде хәзер зурлар-мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча
6-7 яшьлек балалар өчен**

1.А №4 форматында күрсәтмә рәсемнәр	Үрдәк, бүре, этәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 1 данә
	Шарлар - (зэңгэр, кызыл, сары, яшел төслөрдө).	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгәрә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгәрә, куян сикерә, тычкан ашый, этәч жырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, эни кул юа, эти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, эби утыра, бабый йоклый.	Һәрберсе 1 данә
2. А №5 форматында таратма рәсемнәр	Үрдәк, бүре, этәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 15 данә
	Шарлар - (зэңгэр, кызыл, сары, яшел төслөрдө).	Һәрберсе 15 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгәрә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгәрә, куян сикерә, тычкан ашый, этәч жырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, эни кул юа, эти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, эби утыра, бабай йоклый.	Һәрберсе 15 данә
8x10 форматында	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгәрә, укый, рәсем ясый, жырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, эби, бабай.	Һәрберсе 15 данә

пиктограммалар		
15x20 форматында пиктограммалар	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгерә, укый, рәсем ясый, жырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, эби, бабай, куян, төлке, песи, эт, аю, этәч, тавык, үрдәк, керпе, тычкан	Һәрберсе 1 данә

V НЧЕ БҮЛЕК. Кушымталар

Мәктәпкәчә яшьтәге балаларның татар телендә сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен тикшерү (диагностика)

Уку елы ахырында уртанчылар, уку елы башында зурлар төркеме балаларының “Минем өем” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәжәләрен билгеләү.

№	Баланың исеме, фамилиясе	Биремнәр					Нәтижә	
		1	2	3	4	5	баллар	дәрәжә
		“Минем өем” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча дүрт – биш рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр куллану (“Исәнме”, “Исәнмесез”, “Сау бул”, “Сау булыгыз”, “Хәлләр ничек?”, “Рәхмәт”)	Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү (кил, утыр, уйна, ю, аша, эч)	Тирә - юньдәге предметларның сыйфатын, күләмен белдерә торган сүзләрен аңлап сөйләмдә куллану.	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сарап алу, тәкъдим итү, инкаръ иү, раслау)		
1.	Коля							
2.	Оля							
Нәтижәләрен билгеләү								
Югары дәрәжә 2,7 дән 3 кә кадәр					Бала сөйләмдә актив, сорауларга җавап бирә, яхшы аралаша.			
Уртача дәрәжә 2 дән 2,6 га кадәр					Сүз байлыгы бар, аралашуда бик үк актив түгел.			
Уртачадан түбән дәрәжә 1 дән 1,9 га кадәр					Аңлай, русча җавап бирә.			

Балаларның татар телендә аралаша белү дәрәжәсен тикшергәндә кулланырга мөмкин булган биремнәр.

1. “Минем өем” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча дүрт – биш рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

1. Дидактик үен. “Бү кем?” (Вариант)

(Лексика: әти, әни, кыз, малай, эби, бабай)

Уен эчтәлеге: Өй рәсеме. Өй тирәсендә гаилә әгъзалары рәсемнәре (комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр). Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый: Бу кем? ("Әни"...).

2. Дидактик уен "Кем юк?" (II вариант)

(Лексика: эти, эни, кыз, малай, әби, бабай)

Уен эчтәлеге: Уен шул ук рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче бер рәсемне алып куя. Баладан сорый: "Кем юк?" ("Әби"...)

Уенны интерактив тактада, проекцион техника экранында, бала белән бала арасында диалог формасында да үткәрергә була.

3. Дидактик уен "Кәрзиндә нәрсә бар?"

(Лексика: ипи, алма, сөт, чәй)

Уен эчтәлеге: Мияу кәрзин белән ашамлыктар алып килгән. Мияу ашамлык муляжларына күрсәтә, исемен сорый: "Бу нәрсә?" ("Алма"...)

4. Дидактик уен "Нәрсә юк?"

(Лексика: ипи, алма, сөт, чәй)

Уен эчтәлеге: Мияу бер ашамлык муляжын яшереп куя: "Нәрсә юк?". Бала нәрсә юклығын әйтергә тиеш. ("Алма"...). Уенны рәсемнәр кулланып та үткәреп була.

5. Дидактик уен "Мин әйтәм, син күрсәт һәм әйт"

(Лексика: эти, эни, кыз, малай, әби, бабай, куян, аю, туп, машина, курчак, эт, пәси, ипи, алма, сөт, чәй).

Уен эчтәлеге: Балага уенчык яисә уенчык рәсемнәре бирелә. Бала, тәрбияче әйткән уенчыкны яисә уенчык рәсемне табып күрсәтергә һәм исемен кабатлап әйтергә тиеш.

6. Дидактик уен "Исемен әйтсәң бирәм"

(Лексика: эти, эни, кыз, малай, әби, бабай, куян, аю, туп, машина, курчак, эт, пәси, ипи, алма, сөт, чәй).

Уен эчтәлеге: Өстәлдә уенчыктар яисә рәсемнәр. Тәрбияче балага уенчыкны (рәсемне) күрсәтә, сорый: "Бу нәрсә?" - "Алма"... ; "Бу кем?" - "Эти"... Бала дәрәс җавап бирсә, аңа уенчыктар, яисә таратма рәсемнәр бирелә.

7. Дидактик уен "Серле янчык"

(Лексика: куян, аю, туп, машина, курчак, эт, пәси)

Уен эчтәлеге: Балага уенчыктар күрсәтелә, исемнәрен әйтеп янчыкка салына. Бала янчыктагы уенчыкны капшап исемен әйтә, алып күрсәтә.

8. Дидактик уен "Әйе-юк"

Сүзнең дәрәс үзләштерелүен тикшерү йөзеннән (аңлап яки аңламыйча әйтү) төрле вариантта сораулар бирелә: "Бу нәрсә?" - "Аю"...; "Бу аю?" - "Әйе, аю"...; "Бу куян?" - "Юк, пәси"...

Югары балл (2,7-3) — сүз байлыгы җитәрлек, уенчык, әйберләргә үзлектән, аңлап дәрәс күрсәтә, исемнәрен әйтә.

Уртача балл (2-2,6) - сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмдә җавап бирә.

Уртачадан түбән балл (1-1,9) - аңлый, русча җавап бирә.

2. **Ягымлы сүзләр куллану ("Исэнме", "Исэнмесез", "Сау бул", "Сау булыгыз", "Рәхмәт", "Хәлләр ничек?")**

1. Ситуатив күнегүләр.

а) "Куян аюга кунакка килә". Ул ишектән кергәндә аюга нәрсә әйтә? (Ничек исәнләшә?) - "Исэнме аю".

б) "Куян аюда кунакта булды". Ишектән чыгып киткәндә куян аю белән ничек сабуллаша? (Нәрсә әйтә?) - "Сау бул, аю".

в) "Акбайга ("Мияуга", "Курчакка", "Дустына") уенчык бүләк ит".

2. Уен ситуациясе "Кунак сыйлау". Акбайда (Мияуда) кунакта.

Уен эчтәлеге: Тәрбияче Акбай (Мияу) ролендә. Ул баланы, ашамлык, җиләк-җимеш (алма, груша, банан һ.б.) муляжлары белән "сыйлый". Тәрбияче баланың "рәхмәт" әйтә белүен билгели.

3. Уен ситуациясе "Дустыңны сыйла". Балаларны парлаштырып бер-берсе белән исәнләшеп, хәлләрен сорап, сыйларга тәкъдим итү. Рәхмәт әйтә белүләрен билгеләү.

Югары балл (2,7-3) - бала ситуацияләрдә ягымлы сүзләрен урынлы куллана.

Уртача балл (2-2,6) - тәрбияче ярдәмдә җавап бирә.

Уртачадан түбән (1-1,9) - аңлый, сорауга җавапны русча әйтә.

3. Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү (кил, утыр, ю, аша, эч, уйна)

1. Сүзле уен "Мин әйтәм - син эшлә" ("Командир").

2. Сүзле уен "Шаян уенчыклар". (Уен баланың боерыкларны аңлы рәвештә үтәвен тикшерү өчен бирелә. Уенның эчтәлеге: Тәрбияче уенчыкка боерык бирә, мәсәлән: Утыр! Ә уенчык "ашый" башлый. Бала боерыкны дөрес итеп үтәп күрсәтә).

Югары дәрәжә (2,7-3) - бала боерыкны аңлап, дөрес үти.

Уртача дәрәжә (2-2,6) - ялгыша.

Уртачадан түбән дәрәжә (1-1,9) - татарча аңламый, боерыкларны үтәми.

4. Тирә-юньдәге предметларның сыйфат билгеләрен, күләмен белдерә торган сүзләрен аңлап сөйләмдә куллану.

1. Дидактик уен "Уенчык нинди?".

(Лексика: зур, кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур).

Уен эчтәлеге: Уенчыклар күрсәтелә. Тәрбияченең "Нинди?" соравына бала уенчыкны сыйфат билгесе белән атарга тиеш.

- Нинди курчак? - Зур (кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур) курчак.

Эш дөфтәрәндәге 11 нче биремне кулланып була.

2. Дидактик уен "Тап, күрсәт һәм әйт".

(Лексика: чиста, пычрак).

Уен эчтәлеге: Комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче әйткән рәсемне бала табып күрсәтә, әйтә. ("Чиста туп", "Пычрак аю"...).

Эш дөфтәрәндәге 13 нче биремне кулланып була.

3. Дидактик уен "Курчакка бүләк".

(Лексика: зур, кечкенә).

Уен эчтәлеге: Тәрбияче зур курчакка - зур туп, кечкенә курчакка - кечкенә туп бүләк итәргә куша. "Мә, зур туп", "Мә, кечкенә туп".

4. Дидактик уен "Дөрес сана".

Санау күнекмәләрен билгеләү (1-5 кадәр). Тәрбияче уенчыклар, муляжлар санарга тәкъдим итә. Төркемдәге балаларны да санарга була. "Ничә малай?", "Ничә кыз?".

5. Дидактик уен "Ничә?".

Санау күнекмәләрен тикшерү өчен шулай ук, укыту методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрне дә кулланып була.

- Ничә туп? - Биш туп.

6. Сюжетлы-рольле уен: "Сыйлыым".

(Лексика: тәмле)

- Оля, мә ипи, аша. Ипи тәмле(ме)?

- Әйе, ипи тәмле.

Югары дәрәжә (2,7-3) - әйберләренең сыйфат билгеләрен, күләмен исем белән кушып дөрес әйтә.

Уртача дәрәжә (2-2,6) - 1-2 билгесен әйтә.

Уртачадан түбән дәрәжә (1-1,9) - әйберләренең билгеләрен, күләмен рус телендә әйтә.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкаръ итү, раслау).

1. Уен ситуациясе "Әйдәгез танышабыз".

Уен эчтәлеге: "Син кем?" соравына аңлап җавап бирүе билгеләнә.

К нам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться:

- Исәнмесез. Мин Алсу. Син кем? - Мин Оля (Коля).

- Мин Алсу, мин кыз. Син кыз? - Юк, мин малай (әйе, мин кыз).

2. Уен ситуациясе "Кунак каршылыбыз".

а) Тәрбияче: К нам идут гости.

Спроси. "Кто там?". "Кем анда?"- Мин әби (бабай).

Позови бабушку (дедушку). -Әби (бабай) кил монда.

Поздоровайся с бабушкой (дедушкой) - Исәнме,әби (бабай).

Спроси у бабушки (дедушки) "Как дела?"- Әби (бабай) хәлләр ничек?- Әйбәт, рәхмәт.

Предложи бабушке (дедушке) сесть. - Әби (бабай) утыр.

Предложи бабушке (дедушке) пить чай. - Мә, чәй, эч.

Скажи: "До свидания!" Сау бул, әби! (бабай).

б) Балага "кунак" белән исәнләшергә, хәлен сорарга, чакырып утыртырга, сыйларга ("аша, эч") һәм сабуллашырга тәкъдим ителә.

Эш дәфтәрәндәге 3 нче биремне кулланып була.

4. Уен ситуациясе "Кунакларны сыйла".

Угости Акбай хлебом, Мияу молоком.

-Мә, Акбай ипи, аша. - Рәхмәт.

-Мә, Мияу сөт, эч. - Рәхмәт.

Эш дәфтәрәндәге 16 нчы биремне кулланып була.

5. Уен ситуациясе "Бер - береңне сыйла".

(Ашамлык муляжлары кулланып)

"Угости яблоком". - Мә, алма, аша.- Рәхмәт.

"Спроси, яблоко вкусное?" - Алма тәмле?- Әйе, тәмле.

Эш дәфтәрәндәге 6 нчы биремне кулланып була.

6. Уен ситуациясе "Уенчыклар илендә"

Ты пришел в магазин игрушек. Попроси игрушку, которая тебе нравится.

-Куян бир (әле).- Рәхмәт.

Предложи поиграть с игрушкой. - Мә, туп, уйна. - Рәхмәт.

Позови друга, предложи помыть игрушку. -Коля, кил монда.- Мә, туп, ю.

4. Поменяйтесь игрушками. Попроси у друга игрушку, предложи ему свою .

- Коля, туп бир - Мә, туп.

- Рәхмәт.

Югары дәрәжә (2,7-3) - аралаша, сөйләм күнекмәләрен актив куллана.

Уртача дәрәжә (2-2,6) - тәрбияче ярдәмендә аралаша.

Уртачадан түбән дәрәжә (1-1,9) - аңлый, русча җавап бирә.

Уку елы ахырында зурлар, уку елы башында мәктәпкә эзерлек төркеме балаларының "Уйный-уйный үсәбез" проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәжәләрен билгеләү.

№	Баланың исеме, фамилиясе	Биремнәр					Нәтижә	
		1	2	3	4	5	Баллар	дәрәжә
1	Коля	“Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә,	Ягымлы сүзләр куллану (“Исәнме”, “Исәнмесез”, “Сау бул”, “Сам-благое”)	Босрыкны бирә белү (кил, утыр, йокла, уйна, ю, аша, эч, ки, сау)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, такълим итү)		
2	Оля...							

Нәтижеләрне билгеләү	
Югары дәрәжә 2,7 дән 3 кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәжә 2 дән 2,6 га кадәр	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәжә 1 дән 1,9 га кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

Балаларның татар телендә аралаша белү дәрәжәсен тикшергәндә кулланырга мөмкин булган биремнәр.

1. “Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

1. Дидактик үен “Бу нәрсә?”

(Лексика: аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк).

Үен эчтәлегә: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый: - Бу нәрсә? – Аш (Бу аш).

2. Дидактик үен “Кәрзиндә нәрсә бар?”

(Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, алма).

Үен эчтәлегә: Куян кәрзин белән яшелчәләр һәм җиләк-җимеш алып килгән. Куян сорый: - Нәрсә бар? – Кәбестә.

3. Дидактик үен “Нәрсә юк?”

(Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, алма).

Куян бер яшелчә муляжын яшереп куя. Бала нәрсә юклығын әйтергә тиеш.

- Нәрсә юк? – Кишер юк. Уенны рәсемнәр кулланып та үткәргә була.

4. Дидактик үен “Дәрәсен айт”

(Лексика: күлмәк, чалбар, сарафан, өстәл, урындык, карават).

Үен эчтәлегә: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәрен атый һәм күрсәтә.

Югары балл (2,7-3) — сүз байлыгы җитәрлек, яшелчәләр, савыт-сабалар, киёмнәр, өй җиһазлары атамаларын аңлап дәрәс күрсәтә, исемнәрен әйтә һәм куелган сорауларга җавап бирә.

Уртача балл (2-2,6) - сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән балл (1-1,9) - аңлый, русча җавап бирә.

2. Ягымлы сүзләр куллану.

(“Исэнме”, “Сау бул”, “Рәхмәт”, “Исэнмесез”, “Сау булыгыз”, “Хәлләр ничек?”).

Ситуатив күнегүләр (уртанчылар төркемендәге ягымлы сүзләр бүлеген кара):

Поздоровайся с Акбаем.

Спроси как дела у Акбая.

Скажи спасибо Акбаю.

Прощайся с Акбаем.

Поздоровайся с воспитателем, Мияу и Акбай.

Прощайся с воспитателем, Мияу и Акбай.

Югары балл (2,7-3) — бала сөйләмдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.

Уртача балл (2-2,6) – уен ситуацияләрен тәрбияче ярдәмендә төзи.

Уртачадан түбән балл (1-1,9) – аңлый, җавап бирә алмый.

3. Боерыкны бирә белү (кил, утыр, йокла, уйна, ю, аша, эч, ки, сал).

(Лексика: кил, утыр, йокла, ю, аша, эч, уйна, ки, сал).

Үен эчтәлегә: Балаларның боерыкларны бирә белү күнекмәләрен тикшерү. Балалар бер-берсенә боерык бирәләр. Саша, аша! – Саша ашау хәрәкәтләре күрсәтә. Алга таба Саша үз башка балага боерык бирә һәм шундый тәртиптә дөвам ителә.

Югары балл (2,7-3) – 8-9 сүз.

Уртача балл (2-2,6) – 5-6 сүз.

Ургачадан түбэн (1-1,9)– 1-2 сүз.

4. Уен ситуацияларендэ үзлектэн сорау бирэ белү. (Нэрсэ кирэк? Нинди? Ничэ?).

1. Сюжетлы-рольле уен “Кибет”

(Лексика: Нэрсэ кирэк? Нинди? Ничэ?).

Балаларга рус телендэ кибет уены үткэрү аңлатыла. Өч төп сорауны куя белүлэре тикшерелэ. Уен яшелчэ, киёмнэр, савыт-саба, өй жиһазлары рэсемнэре кулланып үткэрелэ.

2. Дидактик уен “Нинди?”

(Лексика: нинди? кызыл, сары, яшел, зэңгэр).

Тикшерүдэ сорауларны аерым кулланып та үткэрергэ була.

Эйберлэрне билгесен ачыклау өчен бирелэ торган сорауга аңлап жавап бирү һәм ул сорауларны үзлектэн куя белү.

3. Дидактик уен “Ничэ?”

Санау күнекмэлэрен билгеләү (1- 10 кадэр).

4. Дидактик уен “Дөрес сана”

Тәрбияче уенчыклар, муляжлар, укыту методик комплектындагы күрсәтмә рэсемнэре санарга тәкъдим итә. Балалар бер-берсенә “Ничэ...?” соравын куялар һәм жавап бирэлэр. Шулай ук, сорауны тәрбияче үзе дә бирэ ала. “Ничэ...?”

Югары балл (2,7-3) – диалогта 3 сорауны да аңлап куллана.

Ургача балл (2-2,6) – диалогта 2 сорауны аңлап куллана.

Ургачадан түбэн (1-1,9)– диалогта 1 сорауны аңлап куллана.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзлэр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкаръ итү, раслау).

1. Уен ситуациясе “Әйдәгез танышабыз”

“Син кем?” соравына аңлап жавап бирүлэре билгеләнә.

К вам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться:

- Исәнмесез. Мин Алсу. Син кем? - Мин Оля яки Коля.

- Мин Алсу, мин кыз. Син кыз? - Юк, мин малай.

2. Уен ситуациясе “Кунак каршылыбыз”

К нам идут гости. Спроси. “Кто там?”. - Кем анда? - Мин Акбай.

Позови Акбая. - Акбай, кил монда.

У Акбая сегодня день рождения. Подари свою игрушку:

- Акбай, мә кызыл туп. - Рәхмәт.

Угости гостей супом или кашей. - Мә, аш (ботка) (аша).

Что бы съестть угощение попроси ложку.

- Кашык бир. - Нинди кашык?

- Зур, матур, зэңгэр кашык. - Рәхмәт.

3. Уен ситуациясе “Кибеттә”

Бала белән бала аралашуы тикшерелә.

- Исәнме! – Исәнме!

- Хәлләр ничек? - Әйбәт, рәхмәт.

- Хәлләр ничек? - Әйбәт, рәхмәт.

- Аю бир (эле). - Нинди аю?

- Зур аю, чиста аю, матур аю.

- Ничэ? - Ике аю.

- Мә, ике аю. - Рәхмәт.

- Сау бул. - Сау бул.

Югары балл (2,7-3) – бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирэ, яхшы аралаша.

Ургача балл (2-2,6) – сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.

Ургачадан түбэн (1-1,9) – аңлый, русча жавап бирэ.

**Уку елы ахырында мәктәпкә эзерлек төркеме балаларынын
“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча татар телен үзләштерү
дәрәжәләрен билгеләү.**

№	Баланың исеме, фамилиясе	Биремнәр					Нәтижә	
		1	2	3	4	5	Баллар	дәрәжә
		“Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр куллану (“Исэнме”, “Исэнмесез”, “Сау бул”, “Сау булыгыз”, “Рәхмәт”, “Хәлләр ничек?”)	Боерыкны бирә белү (кил, утыр, йокла, уйна, ю, аша, эч, ки, сал)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкаръ итү, раслау)		
1	Коля							
2	Оля...							
Нәтижәләрен билгеләү								
Югары дәрәжә 2,7 дән 3 кә кадәр				Бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.				
Уртача дәрәжә 2 дән 2,6 га кадәр				Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмдә аралаша.				
Уртачадан түбән дәрәжә 1 дән 1,9 га кадәр				Аңлый, русча жавап бирә.				

Балаларның татар телендә аралаша белү дәрәжәсен тикшергәндә кулланырга мөмкин булган биремнәр.

1. “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

1. Дидактик үен “Бу нәрсә?”

(Лексика: тычкан, бүре, төлке, керпе, тавык, этәч, үрдәк).

Уен эчтәлегә: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый:

- Бу нәрсә? – Бүре (Бу бүре).

2. Дидактик үен “Портфельдә нәрсә бар?”

(Лексика: китап, дәфтәр, рәсем, карандаш һ.б.).

Уен эчтәлегә: Тәрбияче портфельдән рәсемнәр яки предмет алып күрсәтә, исемен сорый:

- Портфельдә нәрсә бар? - Дәфтәр бар.

3. Дидактик үен “Портфельдә нәрсә юк?”

(Лексика: китап, дәфтәр, рәсем, карандаш һ.б.).

Уен эчтәлегә: Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. Уенны рәсемнәр кулланып та үткәргә була.

4. Дидактик үен “Дөресен әйт”

(Лексика: чәк- чәк, өчпочмак, бәрәңге, аш, ботка).

Уен эчтәлегә: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәрен атый.

Югары балл (2,7-3) — 10-12 сүз.

Ургача балл (2-2,6) – 7-9 сүз.

Ургачадан түбән балл (1-1,9) – 1-6 сүз.

2. Ягымлы сүзләр куллану

(“Исәнме”, “Исәнмесез”, “Сау бул”, “Сау булыгыз”, “Рәхмәт”, “Зур рәхмәт”, “Хәерле көн”, “Хәлләр ничек?”, “Әйбәт”)

Ситуатив күнегү:

Телефоннан сөйләшү.

Эш дәфтәрендәге 1 нче биремне кулланып була.

Югары балл (2,7-3) — бала сөйләмдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.

Ургача балл (2-2,6) – тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Ургачадан түбән балл (1-1,9) – аңлый, сорауларга җавапны русча бирә.

3. Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал, йөгер, бие, җырла, йокла).

Дидактик үен: “Командир”

(Лексика: кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал, йөгер, бие, җырла, йокла).

Үен эчтәлеге: Бер бала икенче балага боерык бирә. Мәсәлән:

-Коля, сикер! (Коля сикереп күрсәтә).

-Коля, син нишлисең?(Колядан сорый) – Мин сикерәм.

-Коля нишли?(Башка баладан сорый) –Коля сикерә.

Эш дәфтәрендәге 9 нчы биремне кулланып була.

Югары балл (2,7-3) — 11-13 сүз белән боерык бирә, син нишлисең, нишли сорауларын бирә белә.

Ургача балл (2-2,6) – бары боерык бирә, сорауларны куя алмый.

Ургачадан түбән балл (1-1,9) – 1-5 сүз белән боерык бирә, сорауларны русча әйтә.

4. Үен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү.

(Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Нишлисең? (Син нишлисең?) Ничә яшь? (Сиңа ничә яшь?) Кая барасың?)

1. Үен ситуацияләре:

а) “Кибет” (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)

б) “Телефоннан сөйләшү” (Кая барасың? Нишлисең? (Син нишлисең?))

в) “Танышу” (Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Ничә яшь? (Сиңа ничә яшь?))

2. Сюжетлы-рольле үен “Кибет”

(Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).

Үен эчтәлеге: Балаларга рус телендә кибет уены үткәрү аңлатыла һәм өч төп сорауны куллана белүләре тикшерелә. Үен яшелчә, киёмнәр, савыт-саба, өй жиһазлары, йорт кошлары, уенчык рәсемнәре кулланып үткәрелә.

3. Дидактик үен “Нинди?”.

(Лексика: кызыл, сары, яшел, зәңгәр, ак, кара).

Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та үткәргә була.

4. Дидактик үен “Сана”.

Санау күнекмәләрен билгеләү (1- 10 кадәр).

Югары балл (2,7-3) – сорауларны аңлап куллана.

Ургача балл (2-2,6) – аңлый, тәрбияче ярдәме белән куллана.

Ургачадан түбән балл (1-1,9)– русча җавап бирә.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкаръ итү, раслау)

1. Уен ситуациясе “Әйдәгез танышабыз”

- Исәнмесез. Син кем? - (Мин Оля яки Коля).
- Мин кыз. Син кыз? - (Юк, мин малай).
- Сиңа ничә яшь? - (6 (7) яшь).

2. Уен ситуациясе “Телефоннан сөйләшү”.

Диалогны сан, сыйфат, күләм берәмлеге кертеп баетырга була.

- Исәнме. Хәлләр ничек?
- Әйбәт.
- Нишлисең?
- Мин уйным. Син нишлисең?
- Мин ашыйм (биим, утырам, сикерәм, эчәм, уйным, йөгерәм, жырлым, йоклым, барам, шуам, рәсем ясым, укыйм).
- Нәрсә?
- Алма ашыйм.
- Алма тәмле(ме)?
- Әйе, алма тәмле.
- Сау бул.

3. Уен ситуациясе “Кая барасың?”

(Лексика: мәктәп, кафе, цирк һ.б.)

- Исәнме! Хәлләр ничек?
- Әйбәт, рәхмәт.
- Кая барасың?
- Кафега барам.
- Кафеда нәрсә бар?
- (ашамлыклар атарга мөмкин)
- Саша нишли?
- Саша бәрәңге ашый.

4. Ситуатив күнегү.

Спроси: что ты делаешь?

- Син нишлисең?
- Мин ашыйм (биим, утырам, сикерәм, эчәм, уйным, йөгерәм, жырлым, йоклым, барам, шуам, рәсем ясым, укыйм).

Югары балл (2,7-3) – бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.

Уртача балл (2-2,6) – сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмдә аралаша.

Уртачадан түбән (1-1,9) – аңлый, русча җавап бирә.

Әдәбият.

I. Нормативно-правовые документы:

На Федеральном уровне:

- Федеральный закон от 29.12.2012 № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации»;
- Федеральный государственный образовательный стандарт дошкольного образования (Утвержден приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 октября 2013 г. N 1155);
- Постановление Главного государственного врача Российской Федерации от 15 мая 2013 года №26 «Об утверждении СанПиН 2.4.1.3049-13 «Санитарно-эпидемиологические требования к устройству, содержанию и организации режима работы дошкольных образовательных организаций»;
- «Порядок организации и осуществления образовательной деятельности по основным общеобразовательным программам – образовательным программам дошкольного образования» (приказ Министерства образования и науки РФ от 30 августа 2013 года №1014 г. Москва).

На региональном уровне:

- Закон «Об образовании» Республики Татарстан № 68-З РТ от 22 июля 2013 года;
- Закон Республики Татарстан «О государственных языках Республики Татарстан и других языках в Республике Татарстан».

На уровне ДОУ:

- Устав ДОУ;
- Положение об основной образовательной программе ДОУ.

II. Для реализации

Закирова К.В. «Балачак аланы». Хрестоматия для воспитателей и родителей.

Закирова К.В. «На поляне детства» Хрестоматия для воспитателей и родителей.

Закирова К.В. «Балачак - уйнап-көлеп үсәр чак». Методическое пособие для воспитателей детских садов и инструкторов по физкультуре.

Закирова К.В. «Воспитание и обучение в детском саду»

Зарипова З.М. Методическое пособие для воспитателя «Татарча сөйләшәбез» по обучению детей 4-5 лет.

Зарипова З.М. Методическое пособие для воспитателя «Татарча сөйләшәбез» по обучению детей 5-6 лет.

Зарипова З.М. Методическое пособие для воспитателя «Татарча сөйләшәбез» по обучению детей 6-7 лет.

Зарипова З.М. Методическое пособие для воспитателя «Туган телдә сөйләшәбез» для детей 5-7 лет.

Кашапова М.Ф. «Уйныйк эле, балалар» метод. рекомендации (первая книга)

Методическое пособие к аудио-приложению «Шома бас» по обучению детей дошкольного возраста татарским танцевальными движениями.

Хазратова Ф.В. «Туган телдә сөйләшәбез» Методическое пособие для воспитателей (2-3 яшь).

Хазратова Ф.В. «Туган телдә сөйләшәбез» Методическое пособие для воспитателей (3-4)

Шаехова Р. К. Методическое пособие. «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы. Авазларны уйнатып. 1-2 кисәк».

Шаехова Р. К. «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы» для воспитателей ДОУ.

Шаехова Р.К. Региональная программа дошкольного образования.

III. Предлагаемая литература

Абитова Г.А., Мещерякова В.Н. «Татар теле – илем теле», Казан. 2002.

Асадуллин А. Ш. «Учимся говорить по русский». Казань «Магариф», 1994.

Баязитова Ф. С. «Татар халкының бәйрәм һәм көнкүреш йолалары». Татарстан китап нәшрияты, 1995.

Бондаренко Т.М. Практический материал по освоению образовательных областей в первой младшей группе д/с. Планирование НОД. Ситуации НОД. ФГОС.

Борханова Р. А. «Татар халкының мәдәнияте белән таныштыру программасы».

Борханова Р. А., Хисамова Ф. М. «Татар теле өйрәнә нәниләр». Казань, «Мәгариф» нәшрияте, 2005.

Борханова Р. А., Юсупов Ф. Ф. «Балалар бакчаларында татар теле өйрәнү программасы». Казань РИЦ «Школа», 2004.

Газета “Шәһри Чаллы”

Газета “Ватаным Татарстан”

Газета “Республика Татарстан”

Газета “Көмеш кыңгарау”

Гәрәфиева Г. З. "Сөмбеләне кем белә?". Казан, «Хәтер» нәшрияты, 2003.

Гильманов Д. Ш. «Уроки татарского языка на основе предметных действий». Набережные Челны, 2008.

Голицына Н.С. Конспекты комплексно-тематических занятий. 1-я мл. группа. Интегрированный подход. ФГОС

Журнал “Мәгариф”

Журнал “Гаилә һәм мәктәп”

Журнал “Салават күпере”

Журнал “Казан утлары”

Журнал “Ялкын”

Журнал «Мәйдан»

Журнал “Обруч” Образование: ребёнок и ученик с приложением

Журнал “Дошкольное воспитание”

Закирова К. В., Борханова Р. А. «Балалар бакчасында тәрбия һәм белем бирү программасы». Казан, «Хәтер» нәшрияты, 2000.

Закирова К. В., Борханова Р. А., Г.Ә.Галиева “Балалар бакчасында тәрбия һәм белем бирү”. Программаның милли төбәк юнәлеше. Казан. “Мәгариф” нәшрияты. 2009.

Закирова К. В. «Иң матур сүз», Казан «Магәриф» нәшрияты, 2000.

Закирова К. В. «Мәктәпкәчә тәрбия - балаларны милли мәдәни рухта тәрбияләү». Казан, «Школа», 1998.

Закирова К. В., Гаффаров С. М. «Әткәм-әнкәмнең теле», Казан «Магәриф» нәшрияты, 1997.

Закирова К. В., Кадыйрова Р. А. «Әдәп төбе-матур гадәт», Казан «Магәриф» нәшрияты, 1998.

Закирова К. В. "Гаиләдә һәм балалар бакчаларында әхлак тәрбиясе". Казан «Магәриф» нәшрияты, 2005.

Закирова К. В. «Уйный-уйный үсәбез», Казан «Магәриф» нәшрияты, 2005.

Зарипова З. М. «Белем бирү һәм тәрбия процессында милли-төбәк компоненты», Яр Чаллы, 2000.

Зарипова Ф. «Бала бишеге-гомер ишеге», Яр Чаллы, «Идел-Йорт», 2000.

Зиннурова Ф.М. “Үз илемдә, үз телемдә” Казан «Магәриф» нәшрияты, 2009.

Ижади төркем «Программа по обучению детей русскому языку». Набережные Челны, 2004.

Ижади төркем «Туган телем – бөек анам теле». Яр Чаллы, 2004.

Ижади төркем «Уйнап телгә өйрәнәбез». Яр Чаллы, 2010.

Ижади төркем «Тел өйрәтүдә ситуатив күнегүләр». «Яр Чаллы типографиясе», 2009.

Исмәгыйлева С. Г. «Туган тел-очар канат». Яр Чаллы, «Камаз» нәшрияты, 1994.

Исмәгыйлева С. Г. «Гөлбакчада туган тел». Алабуга, 1997.

Казыйханов В. «Әхлак дәрәсләре». Яр Чаллы, 1997.

Кашапова М. Ф. «Балалар бакчасында сөйләм үстерү программасы». Казан, «Мәгариф» нәшрияты, 2004.

Кашапова М. Ф. «Иң татлы тел - туган тел». Казан «Магәриф» нәшрияты, 2004.

- Кашапова М. Ф. «Иң гүзәл тел - туган тел». Казан. «Школа», 2009.
- Кашапова М. Ф. «Балалар бакчаларында телдән сөйләмгә өйрәтүнең фәнни – методик нигезләре». Казан. «Школа», 2009.
- Мадияров И. Н., Госманов Г. И., Курбатов Х. Р. «Татар халык иҗаты». Казан, Татарстан китап нәшрияты, 1980.
- Минһажетдинова Г. М. «Тәрбиядән яралалдыр тәрбия». Яр Чаллы, «Идел-Йорт», 2002.
- Мурланова Ф. Н. «Балаларны татар халык мәдәнияте һәм традицияләре белән таныштыру». Барда, 2002.
- Мурашковска И.Н, Валюмс Н.П. «Картинки без запинок», Санкт – Петербург. 1995.
- Муяссарова И. Х. «Азрак ял итеп алыгк». Казан, 1998.
- Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында Татарстан Республикасы Законы. Казан., «Татарстан китап нәшрияты», 2005.
- О.С. Ушакова Придумай слово. Речевые игры. Упражнения. Методические рекомендации.
- О.С. Ушакова Развитие речи детей 3-5 лет. Программа. Конспекты.Методические рекомендации.
- О.С. Ушакова Развитие речи детей 5-7 лет. Программа. Конспекты. Методические рекомендации.
- О.С. Ушакова Развитие речи творчества дошкольников. Игры. Упражнения. Конспекты занятий
- Халикова Ш. «Раушан көзгә». Казан, «Мәгариф», 1993.
- Хайдарова Р. З., Гиниятуллина Л. А. «Сборник ситуативных упражнений по татарскому языку для русскоязычных учащихся». ИНПО, Набережные Челны, 2004.
- Харисов Ф. Ф. «Рус телендә сөйләшүче балаларны татарчага өйрәтүнең башлангыч чоры». Казан, «Мәгариф» нәшрияты, 1996.
- Харисов Ф., Харисова Л. «Уен – милли тәрбия чарасы». Яр Чаллы, «КАМАЗ» нәшрияты, 1994.
- Харрасова Р.Ф. «Бармакларны уйнатыгк, туган телне өйрәник». Казан, «Хәтер» нәшрияты, 2003.
- Хисамова Ф. М., Борһанова Р. А. «Татар телен өйрәнә нәниләр». Казан, «Мәгариф» нәшрияты, 1997.
- Р.К.Шаехова. «Төбәкнең мәктәпкәчә белем бирү программасы». Казан. РИЦ. 2012.
- Әхмәтов С. «Уйныйбыз да, жырлыйбыз да». Яр Чаллы, 1991.
- Юсупов Ф. Ю., Борһанова Р. А. «Гөлбакча». Казан китап нәшрияты, 1990.
- Ягъфәров Р. «Ал кирәк, гөл кирәк». Казан, «Мәгариф» нәшрияты, 1995.

Интернет ресурсы

Бала. ру
Еду татар. ру
Мон татар. ру
Сабыем. ру